

CENTRUM PRO LIDSKÁ PRÁVA A DEMOKRACII

Bulletin lidských práv

Vážené čtenářky, vážení čtenáři,

dubnové číslo otevíráme textem Dominiky Šudové, která představuje čtyři kandidáty na post veřejného ochránce práv a jejich představy o dalším směřování instituce.

V sekci mezinárodní trestní spravedlnosti se Lucie Bartáková věnuje odpovědnosti za nasazení autonomních zbraňových systémů a Lucie Pirklová přibližuje dopady amerických sankcí na soudce Mezinárodního trestního soudu.

Evropskou sekci zahajuje Adéla Krejčířová analýzou nového průzkumu o genderově podmíněném násilí v EU a Anna Slezáková rozebírá rozsudek ESLP týkající se umístění

obžalovaného do skleněného boxu při hlavním líčení.

V části Mezinárodní politika a byznys se Tobiáš Ševčík věnuje trendům ve snižování minimální hranice trestní odpovědnosti a Kristýna Sýkorová popisuje různé modely financování veřejnoprávních médií v Evropě.

Českou sekci uzavírá Ondřej Kučera textem o rozhodnutí Ústavního soudu, který potvrdil ústavnost nového trestného činu neoprávněné činnosti pro cizí moc.

Přejeme Vám příjemné čtení a hezké jarní dny.

Kolektiv Centra pro lidská práva a demokracii

Obsah

Téma	 	3
• Kdo se stane novým veřejným ochráncem práv? Vyzpovídali jsme čtyři kandidáty		3
1) Mezinárodní trestní spravedlnost	 	12
• Mezinárodní odpovědnost v éře algoritmů		12
• Sankce proti soudcům MTS: Když se mezinárodní spravedlnost střetne s geopolitikou		16
• Aktuality sekce Mezinárodní trestní spravedlnost		19
2) Evropský systém ochrany lidských práv	 	21
• Proč se násilí na ženách v EU za posledních 10 let téměř nezměnilo?		21
• Spravedlnost za sklem: umístění obžalovaného do skleněného boxu při hlavním líčení		24
• Aktuality Evropské sekce		27
3) Mezinárodní politika, byznys a lidská práva	 	29
• Snižování minimální hranice trestní odpovědnosti		29
• Financování veřejnoprávních médií v Evropě		33
• Aktuality sekce Mezinárodní politika, byznys a lidská práva		37
4) Česká republika a lidská práva	 	39
• Nový trestný čin v testu ústavnosti		39
• Aktuality české sekce		42
Monitoring lidskoprávních publikací		45
Redakce Bulletinu		46

Ilustrační foto, autor: Tomáš Opat, 1. 12. 2025. Upraveno: oříznutí.

SERVIS PRO ZÁJEMCE O LIDSKÁ PRÁVA NA WEBU CENTRA

Pokud se zajímáte o lidská práva, na webu Centra najdete řadu zajímavých informací. V sekci Blog naleznete další zajímavé krátké články či rozhovory s významnými osobnostmi a v sekci Akce se dozvíte, jaké konference a odborné diskuze jsme uspořádali nebo právě chystáme.

Na webu máme rovněž například seznam letních škol, kterých se můžete zúčastnit, včetně potřebných termínů, dále manuál výzkumu lidských práv s řadou odkazů na užitečné zdroje a relevantní instituce, a další užitečné informace.

Více na www.centrumlidskaprava.cz

Kdo se stane novým veřejným ochráncem práv? Vyzpovídali jsme čtyři kandidáty

Dominika Šudová

Česká republika se chystá zvolit nového veřejného ochránce práv. Poslanecká sněmovna bude vybírat z pěti kandidátů. Vyzpovídali jsme čtyři kandidáty. Advokáta se zaměřením na správní právo a dlouhodobou pro bono praxi Vítězslava Dohnala, právničku z Kanceláře veřejného ochránce práv Evu Kostolanskou, současného zástupce ombudsmana a někdejšího vládního zmocněnce pro zastupování České republiky před Evropským soudem pro lidská práva Víta Alexandera Schorma a emeritního soudce Ústavního soudu a bývalého prezidenta Soudcovské unie Jaromíra Jirsu. Každý z kandidátů přináší odlišnou zkušenost i pohled na ochranu práv občanů. S jakou vizí se o post veřejného ochránce práv ucházejí a na která témata by se chtěli zaměřit?

Vítězslav Dohnal

Co Vás vedlo k tomu přijmout nominaci na veřejného ochránce práv a v čem spatřujete svůj největší předpoklad pro výkon této funkce? Jaká Vaše dosavadní profesní či životní zkušenost bude pro roli ombudsmana klíčová?

Úřad veřejného ochránce práv považuji za jednu z klíčových institucí ochrany základních práv a za důležitý stabilizační prvek právního státu. Když jsem obdržel nabídku kandidatury, bylo to pro mě překvapení, protože jsem o tuto funkci neusiloval. O to víc mě projevená důvěra potěšila.

O tom, zda mám pro výkon funkce dostatečné předpoklady, rozhodnou poslankyně a poslanci. Mohu jim nabídnout dvacet let praxe při řešení konkrétních sporů lidí s veřejnou mocí a při zastupování lidí v obtížných životních situacích. Myslím, že v advokacii jsem si mimo jiné osvojil schopnost dívat se na právo očima jednotlivce, který nese důsledky rozhodnutí státních úřadů.

Mgr. Vítězslav Dohnal [1]

Zastupoval jsem klienty ve věcech stavebního práva, životního prostředí, zdravotnictví či veřejného pořádku. Řešil jsem otázky nerovného zacházení, průtahy v řízeních i problematiku invalidních důchodů. Dlouhodobě se věnuji ochraně práv osob s psychosociálním znevýhodněním. Tato praxe mi dala podrobnou znalost fungování veřejné správy i soudů a snad i schopnost rozpoznat, kdy jde o jednotlivé pochybení a kdy o širší systémový problém.

O. Motejl v počátcích fungování instituce vyslovil přání, aby si úřad „vydupal pelíšek“ a našel své pevné místo. V roce 2026 se pozice ombudsmana opět proměňuje (např. posílení role NHRI či oddělení dětské agendy). S jakou vizí do této nové etapy vstupujete a kde by měl mít úřad pod Vaším vedením své těžiště?

Úřad si svůj „pelíšek“ mezi institucemi našel. Opírá se o odborně silnou kancelář a zkušený tým, který odvádí kvalitní práci. Na tuto profesionalitu chci navázat a přidat k ní některé důrazy.

Těžiště práce by pod mým případným vedením zůstalo v řešení individuálních podnětů. Právě z nich úřad čerpá detailní obraz o tom, jak veřejná správa funguje v praxi. Ombudsman je v jedné ze svých původních rolí nástrojem parlamentní kontroly vlády a veřejné správy. Zjišťuje, kde úřady chybují, kde se problémy opakují a kde systém nefunguje. Na základě toho poskytuje Poslanecké sněmovně i dalším institucím kvalifikovanou informaci o tom, kde je potřeba fungování veřejné správy korigovat.

Jako veřejný ochránce práv bych chtěl přispívat i ke kultivaci veřejné správy. Ombudsman by podle mě neměl být jen kontrolním orgánem, ale také partnerem při zlepšování fungování úřadů. To znamená sledovat moderní trendy, komunikovat s úřednickými iniciativami usilujícími o kvalitnější výkon správy a pomáhat tomu, aby byl systém jednodušší, efektivnější, srozumitelnější a vstřícnější.

Správné uchopení nové role národní lidskoprávní instituce považuji za příležitost i výzvu. Přimlouval bych se za to, aby se tato působnost rozvíjela postupně a co nejvíce čerpala z nashromážděných zkušeností z dosavadní agendy.

K tomuto internímu zdroji poznatků bych chtěl připojit zdroj externí. Rád bych vytvořil stabilní „poradní sbor“ složený ze zástupců exekutivy, akademické obce a občanské společnosti. Jeho hlavním úkolem by bylo stanovit na delší období priority, na které se má národní lidskoprávní instituce zaměřit, aby přispívala ke konkrétním změnám tam, kde se to na základě široké diskuse ukáže jako nejpálčivější. Za samozřejmé považuji, že kancelář ombudsmana bude jako národní lidskoprávní instituce systematicky monitorovat dodržování mezinárodních závazků České republiky v lidskoprávní oblasti.

Pokud jde o oddělení agendy ochránce práv dětí, myslím, že se lze opřít o to, jak tuto změnu již kancelář ombudsmana připravila a realizuje. Samozřejmě bych počítal v podstatě s každodenní komunikací a koordinací s budoucí dětskou ombudsmankou či ombudsmanem. Ať již tuto

funkci bude vykonávat kdokoliv z navržených kandidátů, nevidím důvod, proč bychom nebyli schopni postupovat ve vzájemné shodě.

Každý z dosavadních ombudsmanů (O. Motejl, P. Varvařovský, A. Šabatová, S. Křeček) vtiskl úřadu jinou tvář. Jak byste charakterizoval/a styl, kterým chcete úřad vést Vy? V čem chcete na své předchůdce navázat a v čem se naopak hodláte výrazně odlišit?

Každý z předchůdců přinesl do úřadu jiný důraz. Chci navázat zejména na to, že ať již stál v čele instituce kdokoliv, kancelář veřejného ochránce práv udržovala a rozvíjela vysokou odbornou úroveň své práce a současně byla aktivní v mnoha oblastech ochrany nejvíce zranitelných skupin lidí.

Pokud bych dostal možnost tuto mimořádně důležitou funkci vykonávat, rád bych se opíral o dva principy. Naslouchat a jednat. Naslouchat znamená věnovat dostatek času tomu, abych skutečně porozuměl konkrétním případům, osobním situacím i širším souvislostem. Chci si zachovat přímý kontakt s realitou, nejen prostřednictvím spisů, ale i osobních rozhovorů, jednání a návštěv.

Jednat má dvojí význam. Jednak vést dialog s těmi, kdo nesou odpovědnost za chod veřejné správy, tedy osobně vstupovat do jednání s vedením úřadů a podílet se na hledání řešení. A současně jednat ve smyslu aktivního prosazování nápravy. Ombudsman nemá podle mého názoru zůstat pasivním komentátorem, ale má být aktivní při prosazování nápravy zjištěných nedostatků. Nestačí problém popsat, je třeba usilovat o změnu.

Od současného vedení bych se zřejmě odlišoval větší otevřeností směrem k veřejnosti a větší osobní přítomností při řešení závažných problémů veřejné správy a při zvyšování povědomí o činnosti kanceláře.

Agenda veřejného ochránce práv je velmi široká. Na jaké tři klíčové oblasti nebo společenské problémy byste se chtěl/a během svého mandátu primárně zaměřit?

Úřad samozřejmě musí plnit všechny své zákonné úkoly v celé šíři. Vedle toho bych osobně věnoval pozornost třem oblastem.

První je ochrana práv osob s psychosociálním a jiným zdravotním znevýhodněním. Těmto tématům se věnuji dlouhodobě, zejména v oblasti nedobrovolných hospitalizací a procesních záruk při omezování osobní svobody. Chci podporovat řešení, která posilují důstojnost a skutečné začlenění těchto osob do společnosti.

Druhou oblastí jsou dopady digitalizace na výkon veřejné správy a práva lidí. Chtěl bych přispět k tomu, aby nové technologie nezhoršovaly přístup k veřejným službám, nezvyšovaly riziko diskriminace a aby zůstala zachována přezkoumatelnost jakéhokoliv rozhodování úřadů.

Třetí oblastí je dostupnost právní pomoci a právní povědomí. Mnoho lidí neví, jaká mají práva a kam se obrátit. Ombudsman může přispět k lepší orientaci veřejnosti a k tomu, aby ochrana práv nebyla dostupná jen těm, kteří mají dostatek prostředků

Bulletin Centra pro lidská práva a demokracii čtou lidé, kterým není lhostejný stav právního státu. Co byste jim, jako potenciální veřejný ochránce práv, vzkázal/a?

Netroufám si komukoli něco vzkazovat. Spíše bych chtěl vyjádřit respekt lidem, kterým není lhostejná kvalita veřejných institucí, kteří se zajímají o stav právního státu a kteří jakýmkoliv způsobem přispívají k ochraně práv lidí.

Dlouhodobě stojím na straně těch, kdo usilují o řádný a předvídatelný výkon veřejné moci. Jsem přesvědčen, že síla ombudsmana má spočívat v jeho nezávislosti a odbornosti, nikoliv v uplatňování nějaké podoby politického vlivu. Veřejný ochránce práv má hájit práva jednotlivců a upozorňovat na nedostatky veřejné správy, ne vstupovat do rolí, které patří jiným ústavním aktérům. Právě tím, že zůstane ve svých hranicích a bude svou práci odvádět kvalitně, může být pro společnost nejužitečnější.

Pokud bych získal důvěru Poslanecké sněmovny, chtěl bych přispět k tomu, aby úřad veřejného ochránce práv byl odborně silný, viditelný a důvěryhodný. Věřím, že tím může významně posilovat stabilitu a kvalitu právního státu.

*Mgr. Vítězslav Dohnal (*1973) je advokát, který se dlouhodobě specializuje na správní právo a ochranu základních lidských práv. Je absolventem Právnické fakulty Masarykovy univerzity. Svoji profesní dráhu zahájil v roce 1995 v Ekologickém právním servisu, jehož byl spoluzakladatelem. Po 13 letech jej opustil, aby se mohl plně věnovat advokacii. Dlouhodobě se angažuje v neziskovém sektoru, zejména v rámci Pro bono aliance, kde již přes dvě desetiletí pomáhá zvyšovat dostupnost právní pomoci a rozvíjet právní vzdělávání. Za svůj odborný přínos v této oblasti obdržel v roce 2020 ocenění Právník roku a v roce 2023 Cenu Alice Garrigue Masarykové. Vedle advokátní praxe se intenzivně věnuje odbornému vzdělávání, jako externí pedagog působí na právnických fakultách a je autorem řady odborných publikací zaměřených na praktickou aplikaci práva. Na post veřejného ochránce práv byl nominován prezidentem republiky.*

Eva Kostolanská

Co Vás vedlo k tomu přijmout nominaci na veřejného ochránce práv a v čem spatřujete svůj největší předpoklad pro výkon této funkce? Jaká Vaše dosavadní profesní či životní zkušenost bude pro roli ombudsmana klíčová?

Většinu svého profesního života jsem strávila ve veřejné správě. Měla jsem možnost poznat, jak veřejná správa funguje od pozice běžného referenta až po ředitelku sekce právní. Díky tomu mám jedinečnou znalost jejího fungování jako celku. Vedle toho také dobře znám práci ombudsmana. Již přes pět let s Kanceláří ombudsmana spolupracuji a pomáhám řešit individuální případy i systémová témata. Tyto dvě věci tak považuji za svou hlavní profesní výbavu pro výkon funkce ombudsmanky.

O. Motejl v počátcích fungování instituce vyslovil přání, aby si úřad „vydupal pelíšek“ a našel své pevné místo. V roce 2026 se pozice ombudsmana opět proměňuje (např. posílení role NHRI či oddělení dětské agendy). S jakou vizí do této nové etapy vstupujete a kde by měl mít úřad pod Vaším vedením své těžiště?

Domnívám se, že významným úkolem ombudsmana zůstává i nadále agenda ochrany osob před

nezákonným jednáním nebo nečinností úřadů. Každoročně se na ombudsmana obrátí tisíce lidí, kteří se sami nedokáží domoci nápravy. Ombudsman je pro ně poslední nadějí, jak dosáhnout spravedlivého řešení. Neméně důležitou součástí mandátu ombudsmana je ale i ochrana osob umístěných v ústavech a dalších zařízeních, kde je omezena jejich svoboda, ochrana práv osob se zdravotním postižením nebo pomoc obětem diskriminace.

Rozšíření působnosti ombudsmana v oblasti ochrany základních práv a svobod (NHRI) pak na tyto agendy přirozeně navazuje. Umožňuje totiž ombudsmanovi řešit věci v širších souvislostech a systémově. Priority, na které se ombudsman v této souvislosti zaměří, by neměly vznikat v kanceláři od stolu, ale ve spolupráci se širokou veřejností. Víím, že se ombudsman na veřejnost již obrátil a dostal stovky námětů. Z nich tedy bude třeba vybrat ty nejdůležitější. Poradní orgán ombudsmana by pak měl být sestaven tak, aby v něm byli zástupci napříč celou společností.

Oddělení dětské agendy pak přinese možnost dětskému ombudsmanovi podrobněji se zaměřit na problémy dětí, což považuji za pozitivní. Zároveň tím však vzniká ještě větší tlak na dobrou spolupráci uvnitř instituce. Díky své předchozí profesní zkušenosti jsem přesvědčena o tom, že mohu tuto spolupráci dobře koordinovat.

Každý z dosavadních ombudsmanů (O. Motejl, P. Varvařovský, A. Šabatová, S. Křeček) vtiskl úřadu jinou tvář. Jak byste charakterizoval/a styl, kterým chcete úřad vést Vy? V čem chcete na své předchůdce navázat a v čem se naopak hodláte výrazně odlišit?

Pokud bych byla zvolena ombudsmankou, tak bych chtěla navázat na všechny pozitivní přínosy dosavadních ombudsmanů na činnost úřadu. Za klíčové považuji zejména rychlé a profesionální vyřizování individuálních případů a prosazování systémových změn v oblastech, kde ombudsman zjistí rozsáhlejší nedostatky. Ráda bych, aby úřady ještě více začaly vnímat ombudsmana jako partnera, který jim pomáhá k dobré správě, a ne jako pouhého kritika jejich postupů. Velkým úkolem, ve kterém by měl ombudsman pokračovat, je snaha o to, aby úřady komunikovaly srozumitelně.

JUDr. Eva Kostolanská [2]

Chtěla bych také pokračovat v intenzivní podpoře osob se zdravotním postižením, ráda bych ještě více zefektivnila návštěvy zařízení, ve kterých je omezena svoboda osob v nich umístěných, za důležité považuji i rychlé prověřování stížností obětí diskriminace. Ráda bych také přispěla k dalšímu zviditelnování činnosti ombudsmana v rámci široké odborné i laické veřejnosti.

Agenda veřejného ochránce práv je velmi široká. Na jaké tři klíčové oblasti nebo společenské problémy byste se chtěl/a během svého mandátu primárně zaměřit?

Velmi důležité bude stanovení priorit v rámci NHRI, které by měly odrážet současné společenské problémy a jejich možné řešení.

Osobně jako velké téma vnímám otázku digitálního vyloučení, kdy jsou lidé bez přístupu k infor-

mačním a komunikačním technologiím omezení v možnosti participace ve společnosti. Technologický pokrok jistě nelze zastavit a já bych něco takového ani nechtěla. Je však třeba, aby stát nabídl pomocnou ruku těm, kdo nedokáží se všemi těmi změnami držet krok.

Stále silněji vnímám celospolečenskou potřebu řešit otázky týkající duševního zdraví. Ať již šlo o pandemii COVID-19, válku na Ukrajině či další společenské změny, to vše se projevilo i zhoršujícím se stavem duševního zdraví lidí. Ráda bych proto, aby se i ombudsman zapojil do pomoci těmto lidem a využil zde svého nového mandátu v oblasti ochrany základních práv a svobod.

Velkým tématem je pro mne osobně i deinstitucionalizace sociálních služeb. Jedná se o proces, který se snaží o to, aby lidé se zdravotním postižením nemuseli trávit svůj život v ústavech, ale mohli setrvat v jejich přirozeném prostředí, tedy tam, kde se cítí nejlépe. Ráda bych přispěla k tomu, aby se jim v naší společnosti dobře žilo.

Bulletin Centra pro lidská práva a demokracii čtou lidé, kterým není lhostejný stav právního státu. Co byste jim, jako potenciální veřejný ochránce práv, vzkázal/a?

Mým cílem je, aby ombudsman byl vnímán jako silná a důvěryhodná instituce, která pomáhá všem osobám napříč společnostmi a přispívá ke kultivaci veřejné správy. Ombudsman, dětský ombudsman a zástupce ombudsmana musí fungovat jako sehraný tým s jasně rozdělenými rolami a odpovědnostmi.

JUDr. Eva Kostolanská působí jako právnička v Kanceláři veřejného ochránce práv v Brně. Je absolventkou Právnické fakulty Masarykovy univerzity. V minulosti zastávala řadu vedoucích pozic v rámci finanční správy, mimo jiné jako ředitelka právní sekce na Odvolacím finančním ředitelství (OFŘ) či vedoucí oddělení daňového procesu. Své odborné znalosti zúročila i v publikační činnosti – je například spoluautorkou komentáře k Daňovému řádu či autorkou publikace Daňový slabikář. Na post veřejné ochránkyně práv ji nominovaly Senát Parlamentu ČR a Česká konference rektorů.

JUDr. Vít Alexander Schorm [3]

Vít Alexander Schorm

Co Vás vedlo k tomu přijmout nominaci na veřejného ochránce práv a v čem spatřujete svůj největší předpoklad pro výkon této funkce? Jaká Vaše dosavadní profesní či životní zkušenost bude pro roli ombudsmana klíčová?

Přijal jsem nominaci, protože věřím, že v období proměny mandátu úřadu je důležité spojit kontinuitu, zkušenost a jasné vedení. Ombudsman má být autoritou, na kterou se lidé mohou obrátit, když se cítí bezmocní vůči státu. Zpravidla nemá na to, aby jim pomohl někdo jiný, jako je třeba advokát. Zároveň má být ombudsman institucí, která dokáže veřejné správě férově, ale důsledně nastavovat zrcadlo.

Mým největším předpokladem je kombinace dvou profesních zkušeností. Více než tři roky působím jako zástupce veřejného ochránce práv a v posledních osmi měsících také jako zástupce ochránce práv dětí, jehož agendu prozatím vykonávám. Předtím jsem dlouhodobě zastupoval Českou republiku při projednávání stížností před mezinárodními orgány ochrany lidských práv, včetně Evropského soudu pro lidská práva.

Obě role mne naučily hledat rovnováhu mezi zájmem jednotlivce a veřejným zájmem. Jen se liší úhly, pod nimiž jsem to dělal. Jako vládní zmocněnec jsem pochopil, že stát se neobhazuje „za každou cenu“: někdy je nejpoctivější uzavřít smír, když má stěžovatel pravdu. A když přijde odsuzující rozsudek, klíčové je zajistit jeho vykonání a přijmout opatření, aby se podobné porušení neopakovalo. Podobně u ombudsmana platí, že pomoc neznamená automaticky „dát stěžovateli za pravdu“, ale nezávisle posoudit jeho případ, a pokud úřady pochybily, přiměřeně urputně trvat na nápravě.

O. Motejl v počátcích fungování instituce vyslovil přání, aby si úřad „vydupal pelíšek“ a našel své pevné místo. V roce 2026 se pozice ombudsmana opět proměňuje (např. posílení role NHRI či oddělení dětské agendy). S jakou vizí do této nové etapy vstupujete a kde by měl mít úřad pod Vaším vedením své těžiště?

Třebaže je dnes původní mandát – ochrana před špatnou správou – jen jedním z mnoha, zůstává mandátem základním. Těžiště úřadu musí zůstat tam, kde má ombudsman největší legitimitu: v kvalitním, rychlém a spravedlivém vyřizování stížností na špatnou správu. To je služba, na kterou mají lidé podle zákona právo, a podle ní nás veřejnost oprávněně hodnotí.

Současně však vstupujeme do nové etapy: vznikl dětský ombudsman a úřad dostal mandát sledovat dodržování lidských práv. Moje vize je, aby se tyto nové role nestaly „dodatkem“ vedle stížnostní agendy, ale aby zvýšily dopad úřadu, a to díky jasně zvoleným prioritám a využívání kombinace různých mandátů k co největšímu pozitivnímu dopadu.

U lidskoprávního monitoringu – ať už jde namátkou o roli NHRI, práva lidí s postižením nebo

preventivní návštěvy zařízení – musíme především vybrat témata, která jsou společensky důležitá a kde může ombudsman přinést přidanou hodnotu oproti jiným institucím. Nechci, aby úřad jen popisoval problémy. Chci, aby bylo vidět, že se v prioritních oblastech něco skutečně posouvá, i když změna praxe, metodik, případně zákonů nejsou věci, které by měl ombudsman přímo ve svých rukách. Navíc to leckdy bývá běh na dlouhou trať.

Pokud jde o národní lidskoprávní instituci, velkým úkolem nadcházejícího období musí být získání mezinárodní akreditace. Ta nebude výsledkem proklamací, případně zákonného nastavení, ale výsledkem práce celé Kanceláře veřejného ochránce práv a ochránce práv dětí. Je potřeba standardy zvané Pařížské principy nejdřív začít prakticky naplňovat, aby pak byl akreditační proces přirozeným vyústěním tohoto přístupu.

Každý z dosavadních ombudsmanů (O. Motejl, P. Varvařovský, A. Šabatová, S. Křeček) vtiskl úřadu jinou tvář. Jak byste charakterizoval/a styl, kterým chcete úřad vést? V čem chcete na své předchůdce navázat a v čem se naopak hodláte výrazně odlišit?

Na dosavadní práci ombudsmanů chci navázat v tom podstatném: v profesionalitě, budování důvěry veřejnosti a vzájemném respektu s veřejnou správou. Úřad za dobu své existence ukázal, že v systému demokratického právního státu má své pevné místo. Důvěra veřejnosti i uznání Parlamentu ostatně ukazuje, že ombudsman celkově dělá to, co má. Navíc v instituci už nějakou dobu sám působím, a tak nemohu zapřít, že v mnoha ohledech jsem pokračovatelem i jako zástupce.

Sám sebe bych v případě zvolení rád charakterizoval jako aktivního, leč nikoli aktivistického ombudsmana. Důležitou součástí mého pojetí je naslouchání svým spolupracovníkům i cílovým skupinám, jako jsou například lidé s postižením, ale i široká veřejnost nebo poslanci a senátoři. Nikdy jsem neaspiroval na „děda vševěda“. Pořád se od ostatních mám co učit, nehledě na to, že lidé, kteří tvoří cílové skupiny, vědí sami, co ke svému životu potřebují, a my, co třeba stojíme mimo ně, i když zaujímáme expertní pohled, to nemůžeme vědět lépe než oni. Pro mě je agendou ombudsmana to, co potřebují lidé v této zemi.

Agenda veřejného ochránce práv je velmi široká. Na jaké tři klíčové oblasti nebo společenské problémy byste se chtěl/a během svého mandátu primárně zaměřit?

Zprvė, sociální vyloučení a dostupnost ochrany práv. Ombudsman má být dosažitelný i pro lidi, kteří se sami neozvou, protože nevědí, že se mohou bránit, nebo na to nemají sílu a zdroje. Nechci, aby úřad byl místem, kde jen čekáme, až nám přijde stížnost – takový přístup můžeme volit pouze tehdy, když je rozumné od cílové skupiny očekávat, že se dotčení lidé dokážou ozvat.

Zadruhé, zacházení s lidmi omezenými na svobodu, zejména těmi závislými na péči. Systematické preventivní návštěvy zařízení mají smysl jen tehdy, když vedou k reálné změně praxe a k důsledné ochraně důstojnosti umístěných lidí. Chci posílit kapacitu i dopad těchto návštěv. To bude potenciálně představovat těžký boj za potřebné zdroje. Zvykli jsme si – a je to dobře – dělat návštěvy pokrývající řadu oblastí života v zařízení a situací se zabývat do hloubky, což vyžaduje nejenom pozorovat a studovat dokumentaci, ale i vést spoustu rozhovorů. To je náročné. V Rakousku mají na národní preventivní mechanismus pětkrát tolik lidí, co my.

Zatřetí, právo lidí s postižením na samostatný život v komunitě. Deinstitucionalizace není slogan; je to změna služeb. Mnoho lidí stále žije v pobytových zařízeních, přestože by část z nich mohla žít jinak, pokud bude dostupná síť terénních a ambulantních služeb, chráněného bydlení a podpory rodin. Myslím současně na domácí pečující – ti mnohdy doslova obětují svůj život pro své příbuzné, kteří jejich péči potřebují, jinak by nejspíš skončili v ústavu. A když pečují, nemohou se věnovat vlastnímu životu ani ekonomické aktivitě, z níž by mimochodem platili daně.

Bulletin Centra pro lidská práva a demokracii čtou lidé, kterým není lhostejný stav právního státu. Co byste jim, jako potenciální veřejný ochránce práv, vzkázal/a?

Že právní stát není samozřejmost. Je to soustava institucí, pravidel a každodenní práce lidí, kteří je berou vážně. A platí zde odborářské heslo „Musíme být bdělí!“. Nemůžeme plně spoléhat na to, že instituce zřízené na ochranu právního státu budou stát pořád pevně a neochvějně jako skály,

protože i skály dokážou živly nahlodat a ona se může zřítit.

Jako veřejný ochránce práv bych chtěl posilovat „pletivo“ institucí, které právní stát drží pohromadě: důslednou kontrolou veřejné správy, jasnou a čitelnou argumentací, pojmenováváním systémových problémů a trpělivou prací na nápravě. Ombudsman nemá nahrazovat soudy ani politiku. Má být nezávislou autoritou, která chrání jednotlivce před mocí státu, a tím ve výsledku chrání důvěru ve stát jako takový. Těžko můžeme zachovat právní stát bez důvěry ve stát a v to, že platí pravidla.

*JUDr. Vít Alexander Schorm (*1973) je zástupcem veřejného ochránce práv a uznávaným expertem na právo Evropské unie. Po studiích na Právnické fakultě Masarykovy univerzity a na pařížské Sorbonně svou kariéru spojil s budováním moderní české justice – působil jako poradce Otakara Motejla či vedoucí kanceláře Pavla Rychetského. Po dvě desetiletí (2002–2022) zastupoval Českou republiku před Evropským soudem pro lidská práva ve Štrasburku. Od listopadu 2022 působí v Kanceláři veřejného ochránce práv jako jeho zástupce. Od 1. července 2025 je také zástupcem dětského ombudsmana. Hovoří čtyřmi jazyky a ve volném čase se věnuje fotografování a vysokohorské turistice. Na post veřejného ochránce práv byl nominován Českou konferencí rektorů.*

Jaromír Jirsa

Co Vás vedlo k tomu přijmout nominaci na veřejného ochránce práv a v čem spatřujete svůj největší předpoklad pro výkon této funkce? Jaká Vaše dosavadní profesní či životní zkušenost bude pro roli ombudsmana klíčová?

Je to jednoduché: Po 35 letech v justici, kde jsem působil na různých stupních a v různých funkcích, 6 letech v čele Soudcovské unie, 10 letech u Ústavního soudu, stovkách přednášek pro soudce, advokáty a jiné právníky, sociální pracovníky, po publikování a psaní článků, a hlavně po všem, co jsem v životě prožil, jsem dospěl k závěru, že by byla škoda, aby mé zkušenosti „spadly pod stůl“ a že by bylo dobré, abych je odevzdal státu, pro který jsem řadu let sloužil. Zejména jako ústavní soudce jsem poslední době dnes a denně

hlídal v konkrétních kauzách, zda jsou dodržována lidská práva a chtěl bych v tom pokračovat v roli ombudsmana.

O. Motejl v počátcích fungování instituce vyslovil přání, aby si úřad „vydupal pelíšek“ a našel své pevné místo. V roce 2026 se pozice ombudsmana opět proměňuje (např. posílení role NHRI či oddělení dětské agendy). S jakou vizí do této nové etapy vstupujete a kde by měl mít úřad pod Vaším vedením své těžiště?

Především bude nyní klíčové „vydupat si společný pelíšek“ s ochráncem práv dětí, jehož úřad se začne po jeho zvolení rozjíždět. Rada témat VOP a OPD se bude prolínat (dítě, které má problémy, má většinou i rodiče s problémy) a půjde o to najít co nejlepší synergii. Jinak – vstupují do této etapy s veškerými problémy dnešní „sdílené“ doby, v níž se s lidskou důstojností nakládá na můj vkus příliš „veřejně“, stále se nedbá dostatečně na práva zneužívaných seniorů, psychicky nemocných lidí a jiných nejslabších článků naší občanské společnosti. Vstupuji do ní s vědomím, že máme téměř bezbřehé komunikační možnosti, ale přitom ztrácíme schopnost normálně komunikovat, a tak nějak si přestáváme s prostředky komunikace vědět rady.

Každý z dosavadních ombudsmanů (O. Motejl, P. Varvařovský, A. Šabatová, S. Křeček) vtiskl úřadu jinou tvář. Jak byste charakterizoval/a styl, kterým chcete úřad vést Vy? V čem chcete na své předchůdce navázat a v čem se naopak hodláte výrazně odlišit?

Všech dosavadních ombudsmanů si vážím a určitě je na co navazovat. Každý byl úplně jiný. Nebudu říkat, který z nich mi byl hodnotově a stylem práce bližší, i když některý rozhodně byl. Jsem zvyklý bavit se o skutečných problémech se skutečnými lidmi, kterých se problémy týkají, ne si o nich jen vyprávět na konferencích

Můj styl práce by byl, myslím, hodnotově - manažerský. Prosazoval bych heslo „méně státu, více rodiny“, že se má s lidmi více mluvit a méně si s nimi dopisovat. Že se má úřad VOP snažit naplňovat staré dobré zlaté pravidlo, podle něhož má každý činit jen to, co by chtěl, aby jiní činili jemu. Že se má stát postarat primárně a intenzivně o skutečně slabé lidi, nikoliv o ty, kteří mají tendenci zneužívat systém. A především bych vy-

JUDr. Jaromír Jirsa [4]

žadoval od každého pracovníka úřadu co nejlepší sociální výkon – v terénu, ne od stolu.

Agenda veřejného ochránce práv je velmi široká. Na jaké tři klíčové oblasti nebo společenské problémy byste se chtěl/a během svého mandátu primárně zaměřit?

1. Na situaci lidí hospitalizovaných proti jejich vůli v zařízeních zdravotnické péče a na funkčnost systému detenčního řízení.
2. Na to, zda školský systém funguje tak, aby naplňoval heslo – škola má vzdělávat, rodina vychovávat a zda je schopen dobře spolupracovat s rodinami, které utíkají před válkami a jinými pohromami.
3. Na to, jak by mohl stát vylepšit systém sociálního bydlení.

Bulletin Centra pro lidská práva a demokracii čtou lidé, kterým není lhostejný stav právního státu. Co byste jim, jako potenciální veřejný ochránce práv, vzkázal/a?

Ať neklesají na mysli. Žijeme ve státě, v němž máme skutečně nezávislou justici na jejím vrcholu skvěle fungující Ústavní soud. Se svými zkušenostmi a ve srovnání s jinými státy to mohu zodpovědně prohlásit. A že u nás existují a fungují instituce, které se zastanou i toho nejslabšího jedince, jenž si neumí poradit ve složitém byrokratickém systému a neumí se brát o svá práva.

*JUDr. Jaromír Jirsa (*1966) je jednou z nejvýraznějších tváří české justice, ve které působí nepřetržitě více než tři dekády. Během své profesní dráhy prošel nalézacím i odvolacím stupněm soudní soustavy – působil jako soudce Obvodního soudu pro Prahu 8, místopředseda Obvodního soudu pro Prahu 1 a později jako místopředseda Městského soudu v Praze. Výraznou stopu zanechal také v čele Soudcovské unie ČR, které v letech 2002–2008 předsedal a jejímž je dnes čestným prezidentem. Vrcholem jeho dosavadní soudcovské kariéry bylo desetileté působení ve funkci soudce Ústavního soudu ČR, kam byl jmenován v říjnu 2015. Vedle*

Kancelář ochránců [5]

soudcovské profese se dlouhodobě věnuje publikační, lektorské a pedagogické činnosti, a to zejména v oboru procesního civilního práva. Za svůj celoživotní přínos právnímu prostředí obdržel prestižní ocenění Právník roku. Na post veřejného ochránce práv byl nominován Senátem ČR.

Zdroje

Rozsudek Soudního dvora EU ze dne 25.11. 2025 ve věci C-713/23 Jakub Cupriak-Trojan a Mateusz Trojan v. Wojewoda Mazowiecki

Fotografie

- [1] Mgr. Vítězslav Dohnal. Zdroj: vlastní archiv Mgr. Vítězslava Dohnala. Upraveno: oříznutí.
- [2] JUDr. Eva Kostolanská. Zdroj: vlastní archiv JUDr. Evy Kostolanské. Upraveno: oříznutí.
- [3] JUDr. Vít Alexander Schorm. Zdroj: vlastní archiv JUDr. Vít Alexandra Schorma. Upraveno: oříznutí.
- [4] JUDr. Jaromír Jirsa. Zdroj: Ústavní soud. Upraveno: oříznutí.
- [5] Kancelář ochránců. DSC_3103 autor: Jan Lhotský. Upraveno: oříznutí.

1) Mezinárodní trestní spravedlnost

Vedoucí sekce: Nikola Burdová a Klára Popelková

Mezinárodní odpovědnost v éře algoritmů

Lucie Bartáková

Integrace umělé inteligence do zbraňových systémů mění povahu ozbrojených konfliktů a naráží na limity současného mezinárodního trestního práva. V éře autonomních technologií vyvstává otázka, kdo nese odpovědnost za jeho porušení. Text analyzuje problematiku „*accountability gap*“ v rámci Římského statutu MTS a hledá možnosti vyvozování individuální trestní odpovědnosti v kontextu nasazení autonomních technologií.

Globální proměna vedení ozbrojených konfliktů, charakteristická masivním nasazováním systémů založených na umělé inteligenci (AI), představuje pro mezinárodní trestní právo zásadní výzvu. Tradiční pojetí zbraně jako pasivního instrumentu plně ovládaného člověkem ustupuje systémům založeným na strojovém učení, které vykazují autonomii při zpracování dat, identifikaci cílů a operačním plánování útoků.

Tento posun od nástroje k subjektu, který fakticky rozhoduje, vytváří propast mezi technologickou realitou a právním rámcem Římského statutu Mezinárodního trestního soudu (MTS), který vznikl v době, kdy byla plná autonomie zbraní otázkou science-fiction. Celý systém mezinárodního trestního soudnictví je proto koncepčně ukotven v realitě, která s jiným než lidským jednáním nepočítá.

Když zbraně začínají přemýšlet

Eroze tradičních mechanismů odpovědnosti se nejvýrazněji projevuje u autonomních zbraňových systémů (AWS). Mezinárodní výbor Červeného kříže je definuje jako zbraně schopné vyhledávat, detekovat, identifikovat a útočit na cíle bez lidského zásahu.

Umělá inteligence přináší i rizika spojená s její rostoucí autonomií [1]

Autonomie zbraňových systémů se dle míry lidského zapojení dělí do tří kategorií. Semiautonomní systémy jsou využívány k automatizaci dílčích funkcí a výběru cíle, kdy zahájení útoku zůstává pod kontrolou člověka. U dozorované autonomie systém sám vybírá cíl podle předem definovaných parametrů a sám na něj útočí. Člověk má pouze právo veta k přerušování akce. Plně autonomní systémy pak vyhledávají a likvidují cíle zcela bez lidského zásahu. Praktické nasazení těchto technologií dnes sledujeme u systémů Lavender v Gaze, Kargu-2 v Libyi či Saker Scout na Ukrajině.

V praxi je však nutné rozlišovat mezi automatizací a skutečnou umělou inteligencí. Zatímco některé systémy, jako například vyčkávací munice Shahed-136, fungují na základě předem naprogramovaných trajektorií a představují spíše automatizované nástroje, jiné technologie již vy-

užívají pokročilé algoritmické procesy. Typickým příkladem je systém Lavender nasazený v Gaze, který identifikuje cíle na základě analýzy rozsáhlých datových souborů bez přímého potvrzení operátorem.

Právě v těchto případech se projevuje tzv. mezera v odpovědnosti (accountability gap), neboť zatímco u jednodušších systémů lze odpovědnost poměrně přímo dovést, u komplexních algoritmických systémů se rozplývá v neprůhledném rozhodovacím procesu.

Právní subjektivita a limity individuální trestní odpovědnosti

Mezinárodněprávní odpovědnost států i jednotlivců může vzniknout v různých fázích existence systémů AI – od jejich vývoje přes nákup a prodej až po finální operační nasazení. V souvislosti s využitím AI může stát i jednotlivec odpovídat za porušení řady pravidel pocházejících z různých odvětví mezinárodního práva, včetně mezinárodního humanitárního práva a mezinárodního práva lidských práv.

Podle mezinárodního práva odpovídá stát za činy svých orgánů bez ohledu na předvídatelnost nebo zavinění. Souběžně s odpovědností státu může existovat i trestní odpovědnost individuální. AI lze využít ke spáchání všech čtyř zločinů, za které mezinárodní právo ukládá odpovědnost jednotlivcům, tedy agrese, genocidy, zločinů proti lidskosti a válečných zločinů.

Základním východiskem pro jakoukoli právní úvahu o odpovědnosti před MTS je skutečnost, že současné systémy AI postrádají právní subjektivitu. Nejsou schopny zformovat úmysl ani jednat se zaviněním. Umělá inteligence nedisponuje vědomím, neprožívá strach ani bolest a chybí jí schopnost chápat morální rozměr trestu.

V současné právní vědě proto panuje silný konsenzus, že AI jako taková nemůže být trestně odpovědná, neboť podle článku 25 Římského statutu má MTS pravomoc soudit výhradně fyzické osoby. Subjektivita a z ní plynoucí odpovědnost tak vždy leží na lidech, kteří systém vyvinuli, nasadili nebo obsluhovali, přičemž samotná AI zůstává z právního hlediska pouhým nástrojem.

Mezera v odpovědnosti a problém zavinění

Při hledání odpovědnosti však narážíme na onu mezeru v odpovědnosti, tedy fenomén, kdy je rozhodovací pravomoc rozptýlena mezi vývojáře, velitele a neprůhledné algoritmické procesy, které fakticky znemožňují stávajícím právním normám jasně stanovit trestní odpovědnost.

Prisuzování individuální viny se tak zkomplikuje tzv. problémem mnoha rukou a problémem mnoha věcí. Na provozu AI se podílí obrovské množství aktérů a samotné systémy se učí z heterogenních datových sad ovlivněných faktory mimo kontrolu jakéhokoli jednotlivce. To vše navíc umocňuje neprůhlednost hlubokého učení (deep learning), jehož rozhodování často nelze plně vysvětlit, což soudům výrazně ztěžuje prokazování zavinění.

Navzdory těmto překážkám při prokazování viny zůstává základním východiskem skutečnost, že subjektem trestní odpovědnosti je vždy člověk. Současný právní rámec by se musel od základu revidovat teprve s příchodem obecné umělé inteligence (AGI) schopné autonomního myšlení a úmyslného jednání.

Algoritmická nepředvídatelnost a oslabení příčinné souvislosti

Mezeru v odpovědnosti dále prohlubuje, pokud systém (AI) nejedná podle instrukcí či očekávaných vzorců, nebo je-li jeho provoz narušen zvenčí (například kybernetickým útokem). V takovém případě dochází k narušení vazby mezi jednáním člověka a výsledným následkem. Tato nepředvídatelnost fakticky oslabuje příčinnou souvislost, čímž vyvolává pochybnosti o tom, komu lze vinu za útok skutečně přičíst.

Římský statut pro založení trestní odpovědnosti jednotlivce vyžaduje jak protiprávní jednání (actus reus), tak zavinění (mens rea). Ústředním problémem pro úspěšné stíhání před MTS je právě prokázání zavinění. Článek 30 Římského statutu vyžaduje pro vznik odpovědnosti úmysl a vědomí, což znamená, že u mezinárodních zločinů musí pachatel chtít způsobit následek nebo si být jistý, že k němu v běžném průběhu události dojde.

MTS v tomto směru uplatňuje přísný standard vyžadující vysoký stupeň jistoty ohledně trestně-právního následku. V případech systémů využívajících metody hlubokého učení, které fungují způsoby, jež nejsou pro lidského uživatele zcela vysvětlitelné, je však dosažení této úrovně jistoty téměř vyloučeno.

Tato netransparentnost algoritmů umožňuje aktérům dovolávat se skutkového omylu podle čl. 32 odst. 1 Římského statutu. Ti mohou legitimně argumentovat, že určité selhání systému nemohli předvídat, čímž vyloučí požadavek vědomí. Příčinná souvislost mezi lidským rozhodnutím a konečným smrtícím aktem stroje se tím nebezpečně oslabuje.

Specifické potíže vyvolává také doktrína velitelské odpovědnosti podle čl. 28 Římského statutu. Ta byla navržena pro tradiční vojenskou hierarchii, kde velitel vykonává efektivní kontrolu nad podřízenými lidmi, což je na nezávisle fungující autonomní systémy prakticky neaplikovatelné. Aby byl tento princip funkční i v éře AI, musela by se odpovědnost velitele transformovat do povinnosti zajistit „smysluplnou lidskou kontrolu“ (meaningful human control) nad každým útokem.

Překlenutí mezer v trestní odpovědnosti

Možné mechanismy pro zajištění odpovědnosti lze hledat v úpravě právních institutů, přičemž se nejčastěji uvažuje o využití institutu nedbalosti a objektivní odpovědnosti.

Podle současného mezinárodního trestního práva je pouhá nedbalost k prokázání individuální odpovědnosti obecně nedostatečná. Vzhledem k nepředvídatelnosti AI a jejímu potenciálu působit nezamýšlené škodlivé následky by snížení prahu na úroveň nedbalosti mohlo zajistit potrestání těch, kteří při navrhování nebo nasazování autonomních systémů neuplatní dostatečnou opatrnost.

Dalším zvažovaným přístupem je uplatnění objektivní odpovědnosti, tedy odpovědnosti za následek bez ohledu na zavinění. Přestože by takový model účinně chránil oběti a řešil důkazní nouzi, představoval by zároveň radikální odklon od tradičních principů mezinárodního trestního soudnictví, které stojí na prokazování viny.

Ženeva je klíčovým místem mezinárodních jednání o regulaci AWS [2]

Samotná úprava institutů ale k překlenutí této mezery stačit nebude. Nezbytná jsou víceúrovňová opatření. Hlavním důvodem je technická nečitelnost algoritmických procesů, což znamená, že vnitřní mechanismus rozhodování AI zůstane pro člověka do značné míry vždy skrytý. Právní normy navíc reagují až ex post, zatímco rizika autonomních systémů vyžadují preventivní přístup.

Státy by proto měly trvat na zajištění smysluplné lidské kontroly, transparentnosti rozhodování o využívání AI a nastavení jasných pravidel, která v případě problémů umožní efektivní vyvození odpovědnosti.

Od teorie k praxi: Lekce z Ukrajiny a Gazy

Snahy o regulaci AWS se promítají do jednání o dodatkovém protokolu k Úmluvě o určitých konvenčních zbraních (CCW). Pracovní text projednávaný v Ženevě v březnu 2026 zdůrazňuje

potřebu lidské odpovědnosti v celém životním cyklu zbraní, avšak nedostatečná politická shoda činí přijetí závazné úpravy nepravděpodobným.

O krok dále je MTS. V roce 2024 vydal zatykače na ruské velitele za útoky na ukrajinskou energetickou infrastrukturu, při nichž byla nasazena vyčkávací munice Shahed-136. Ačkoli tyto zbraně nevyužívají AI, jejich nasazení potvrzuje, že útoky vedené automatizovanými systémy proti civilním cílům naplňují skutkovou podstatu válečného zločinu. Žalobce MTS navíc v tomtéž roce potvrdil, že jurisdikce soudu se vztahuje i na Gazu, což otevírá dveře k vyšetřování pokročilejších technologií jako je systém Lavender.

Právo silnější než algoritmus?

Umělá inteligence není pro mezinárodní právo nepřekonatelným nepřítelem. Stávající právní rámec je technologicky neutrální a může se přizpůsobit většině nových vývojových trendů. Mezera v odpovědnosti je spíše praktická a politické povahy než právní.

AI může být novým a vysoce efektivním prostředkem k páchání tradičních zločinů, avšak základní princip, že za každým útokem musí stát konkrétní odpovědný člověk, zůstává nezměněn. Klíčem k úspěšné stíhatelnosti proto není hledání odpovědnosti stroje, ale důsledné mapování a rozkrývání lidského rozhodování, které za vývojem a nasazením těchto technologií stojí.

Zdroje

- COCO, Antonio. Modes of Liability for AI-Enabled Crimes in International Criminal Law. *International Law Studies* [online]. 2025, roč. 107, č. 1, s. 229-254 [cit. 2026-03-17]. Dostupné z: <https://digital-commons.usnwc.edu/ils/vol107/iss1/3/>.
- LEE, Jason. Autonomous Weapons, War Crimes, and Accountability. *North Carolina Journal of International Law* [online]. 2025, roč. 49, č. 2 [cit. 2026-03-17]. Dostupné z: <https://scholarship.law.unc.edu/ncilj/vol49/iss2/4>.
- MILANOVIĆ, Marko. The Use of Artificial Intelligence in Military Operations: Complicity, State Responsibility and Individual Criminal Responsibility under International Law. In: CHIARAMONTE, Caitlin a Ashley DEEKS (eds.). *Artificial Intelligence and Multilateral Military Operations: Prospects and Challenges* [online]. Oxford University Press, 2026 (v přípravě) [cit. 2026-03-17]. Dostupné z: <https://doi.org/10.2139/ssrn.6183440>.
- MILANOVIĆ, Marko. AI and the Commission and Facilitation of International Crimes: On Accountability Gaps and the Minab School Strike. *EJIL: Talk! Blog of the European Journal of International Law* [online]. 9. března 2026 [cit. 2026-03-17]. Dostupné z: <https://www.ejiltalk.org/ai-and-the-commission-and-facilitation-of-international-crimes-on-accountability-gaps-and-the-minab-school-strike/>.
- OSMANI, Nora. The Complexity of Criminal Liability of AI Systems. *Masaryk University Journal of Law and Technology* [online]. 2020, roč. 14, č. 1, s. 53–82 [cit. 2026-03-17]. Dostupné z: <https://doi.org/10.5817/MUJLT2020-1-3>.
- SWART, Mia. Constructing 'Electronic Liability' for International Crimes: Transcending the Individual in International Criminal Law. *German Law Journal* [online]. 2023, roč. 24, č. 3, s. 589–602 [cit. 2026-03-17]. Dostupné z: <https://doi.org/10.1017/glj.2023.28>.

Fotografie

- [1] Umělá inteligence přináší i rizika spojená s její rostoucí autonomií. Autor: Lucie Bartáková, 25. 2. 2026.
- [2] Ženeva je klíčovým místem mezinárodních jednání o regulaci AWS. Autor: Lucie Bartáková, 14. 10. 2024.

Sankce proti soudcům MTS: Když se mezinárodní spravedlnost střetne s geopolitikou

Lucie Pirklová

Sankce Spojených států vůči soudcům Mezinárodního trestního soudu představují bezprecedentní zásah do fungování mezinárodní justice. Dopadají nejen na profesní činnost, ale i na každodenní život sankcionovaných a vyvolávají otázky o hranicích politického tlaku na soudní instituce. Situace zároveň otevírá širší debatu o tom, zda mohou mezinárodní soudci rozhodovat nezávisle i v politicky citlivých případech.

Sankce proti soudcům jako nový nástroj tlaku

V posledních měsících se Mezinárodní trestní soud (MTS) ocitl v centru výrazného politického tlaku ze strany Spojených států. Administrativa prezidenta Donalda Trumpa uvalila sankce na celkem osm soudců a tři další představitele soudu v reakci na kroky MTS, které se týkaly vyšetřování možných válečných zločinů spojených se Spojenými státy nebo jejich spojenci. Tyto kroky vyvolaly rozsáhlou debatu o ochraně nezávislosti mezinárodní justice a o hranicích politického nátlaku na soudní instituce.

Kritici sankcí totiž upozorňují, že uvalení sankcí na soudce a jiné představitele MTS podkopává boj proti beztrestnosti a vysílá signál, že i v případě nejzávažnějších zločinů může převážit politická moc nad spravedlností. Zároveň zdůrazňují, že právníci a další představitelé MTS hrají klíčovou roli při stíhání pachatelů nejzávažnějších zločinů proti lidskosti, a proto je nezbytné zajistit jejich ochranu před odvetnými opatřeními a umožnit jim vykonávat svou práci nezávisle a bez obav z osobních postihů.

Sankce byly zdůvodněny tím, že MTS neoprávněně zasahuje do suverenity států, které nejsou smluvními stranami Římského statutu, včetně Spojených států a Izraele. Washington proto označil některé kroky soudu za „nelegitimní a bezdů-

Na soudkyni Luz del Carmen Ibáñez Carranza byly uvaleny sankce již minulý rok [1]

vodné“ a přistoupil k ekonomickým a cestovním restrikcím vůči jeho představitelům.

Dopady na každodenní život soudců

Zkušenosti samotných soudců ukazují, že sankce mají velmi praktické a často překvapivě rozsáhlé důsledky. Jak popsal například sankcionovaný francouzský soudce Nicolas Guillou, sankce znamenají faktické odstránění od velké části globálního finančního systému. Zařazení na sankční seznam totiž vede k tomu, že banky a finanční instituce odmítají těmto osobám poskytovat služby, aby se samy nevystavovaly riziku sekundárních sankcí.

Důsledky se však neomezují pouze na bankovní účty. Postižení jednotlivci mohou ztratit přístup ke kreditním kartám, digitálním platebním služ-

bám nebo jiným běžným finančním nástrojům. Problém ale mohou mít i s přístupem do svých mailů, pakliže je mají zřízené u amerických společností nebo objednáváním zboží na amerických e-shopech. Sankce tak zasahují do jejich každodenního života způsobem, který výrazně přesahuje běžné diplomatické spory. Dopady navíc někdy zasahují i jejich rodinné příslušníky, což vyvolává další otázky o přiměřenosti takových opatření.

Sankce pro teroristy?

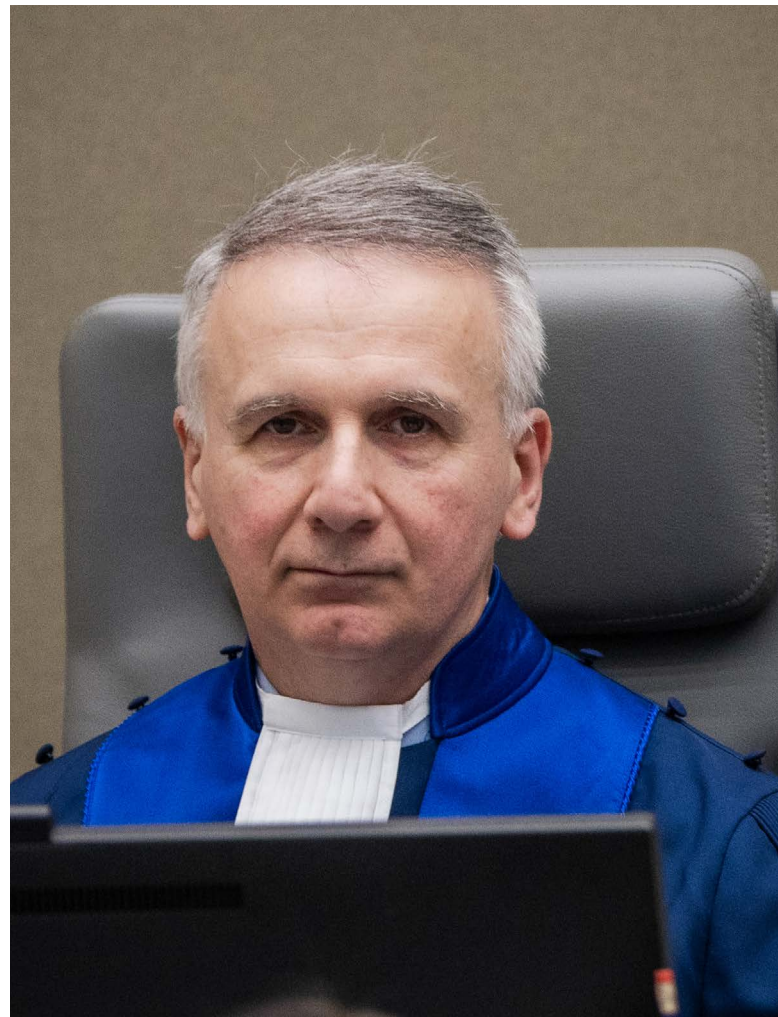
Zvláštní pozornost vzbudil charakter samotných sankčních mechanismů. Některé z těchto sankcí byly totiž nastaveny na úrovni opatření, která se běžně používají proti osobám podezřelým z terorismu nebo organizovaného zločinu. To znamená mimo jiné zmrazení majetku a zákaz finančních transakcí s americkými subjekty.

Vzhledem k dominantní roli amerického finančního systému mají tato opatření globální dosah. Prakticky tak dochází k tomu, že sankcionované osoby čelí omezením i mimo území Spojených států, což dále zesiluje jejich dopad.

Kritici upozorňují, že takto nastavené sankce mohou mít zastrašující efekt nejen na jednotlivé soudce, ale i na širší komunitu mezinárodní justice. Pokud by totiž výkon soudní funkce vedl k osobním postihům, mohlo by to ohrozit samotný princip nezávislosti soudnictví na mezinárodní úrovni.

Budoucnost ochrany mezinárodní justice

Současná situace otevřela širší diskusi o tom, jak zajistit ochranu mezinárodních soudních institucí v prostředí geopolitického napětí. V této souvislosti se objevují úvahy o roli států, které jsou smluvními stranami Římského statutu, a zejména Evropské unie. Ta má zkušenost s přijímáním opatření na zmírnění dopadů extraterritoriálních sankcí, například prostřednictvím tzv. blokovacího statutu, který má chránit evropské subjekty před účinky některých zahraničních sankčních režimů. Otázkou však zůstává, do jaké míry by podobné nástroje bylo možné efektivně využít i v kontextu ochrany představitelů mezinárodních soudů.

Sankcionovaný soudce Gocha Lordkipanidze [2]

Tato situace se dotýká i širší otázky selektivního přístupu Spojených států k mezinárodní trestní justici. Spojené státy dlouhodobě podporují vyšetřování a stíhání závažných zločinů v některých kontextech, zároveň však odmítají jurisdikci MTS ve vztahu k vlastním občanům či spojencům. Tento přístup je ze strany části odborné veřejnosti kritizován jako nekonzistentní a potenciálně oslabující důvěru v mezinárodní právní řád.

Debata tak přesahuje samotný spor mezi Spojenými státy a MTS, když se dotýká základní otázky fungování mezinárodního právního řádu. Otázkou je, zda mohou soudci, kteří mají rozhodovat o nejzávažnějších zločinech, vykonávat svou práci nezávisle, i když svými rozhodnutími zasahují do citlivých politických konfliktů.

Zatímco formální záruky nezávislosti zůstávají zachovány, praktické dopady sankcí ukazují, že výkon této nezávislosti může být v praxi výrazně

komplikován. Budoucnost mezinárodní justice tak bude záviset i na tom, zda se podaří vytvořit účinné mechanismy, které by podobným formám politického tlaku dokázaly čelit.

Zdroje

- Ambos, K. (2025, prosinec). The Sanctioning of Law: On the US Government's Sanctions Policy Against the International Criminal Court. *Verfassungsblog*. Získáno z: <https://verfassungsblog.de/sanctions-us-icc-united-states/>.
- Kassam, A. (2026, únor). Credit cards cancelled, Google accounts closed: ICC judges on life under Trump sanctions. *The Guardian*. Získáno z: <https://www.theguardian.com/law/2026/feb/18/international-criminal-court-icc-judges-trump-sanctions>.
- Marshall, A. R. C; Pamuk, H.; Shiffman, J. & Berg, S. (2026, únor 6). In Trump's war on global justice, court staff and U.N. face terrorist-grade sanctions. *Reuters*. Získáno z: <https://www.reuters.com/investigations/trumps-war-global-justice-court-staff-un-face-terroristgrade-sanctions-2026-02-06/>.
- PERLÍNOVÁ, D. Zmizet z Gmailu, Zoomu i Airbnb. Opustit nejen Microsoft, ale i Vistu a Amazon. *Respekt*. 2025, roč. 37, 2.-8. 3. 2026, s. 38-41.
- OSMANI, Nora. The Complexity of Criminal Liability of AI Systems. *Masaryk University Journal of Law and Technology* [online]. 2020, roč. 14, č. 1, s. 53–82 [cit. 2026-03-17]. Dostupné z: <https://doi.org/10.5817/MUJLT2020-1-3>.
- New York City Bar Association. (2023). United States Assistance to the International Criminal Court for Russian War Crimes. Získáno z: <https://www.nycbar.org/reports/united-states-assistance-to-the-international-criminal-court-for-russian-war-crimes/>.
- OHCHR. (2025). US Sanctions on ICC officials undermine independence of tribunal and justice for victims: UN experts. Získáno z: <https://www.ohchr.org/en/press-releases/2025/08/us-sanctions-icc-officials-undermine-independence-tribunal-and-justice>.
- Sollety, M. (2026, únor). ICC judge sanctioned by US urges EU to fight back. *Politico*. Získáno z: <https://www.politico.eu/article/nicolas-guillou-icc-judge-under-us-sanctions-urges-eu-leaders-to-hold-the-line-and-protect-rule-of-law/>.

Fotografie

- [1] Na soudkyni Luz del Carmen Ibáñez Carranza byly uvaleny sankce již minulý rok, zdroj: ICC-CPI. Upraveno: oříznutí.
- [2] Sankcionovaný soudce Gocha Lordkipanidze, zdroj: ICC-CPI. Upraveno: oříznutí.

Aktuality sekce Mezinárodní trestní spravedlnost

Alžběta Frommerová

Probíhající stíhání válečných zločinů na Ukrajině

U příležitosti čtvrtého výročí ruské totální invaze na Ukrajinu v roce 2026 oznámili evropští státní zástupci a ukrajinské úřady první trestní obvinění za zločiny spáchané během konfliktu. Tato obvinění představují významný krok směrem k trestní odpovědnosti a navazují na koordinovaná vyšetřování podporovaná Eurojustem, do nichž jsou zapojeny orgány šesti členských států Evropské unie a Ukrajiny. Případy, které se dostaly k soudu, představují první stíhání za válečná zverstvía páchaná od začátku invaze v roce 2022.

Vyšetřovatelé uvádějí, že obvinění jsou založena na důkazech shromážděných mezinárodním týmem zahrnujícím Ukrajinu, šest zemí EU, Mezinárodní trestní soud a Europol. Vyšetřování se zaměřila na podezření z mezinárodních zločinů, zejména zneužívání ve vazebních zařízeních a zacházení s civilisty na okupovaných územích. Centralizovaná databáze zřízená v roce 2023 nyní obsahuje zhruba 10 000 důkazních spisů ze 17 zemí, což umožňuje koordinaci překrývajících se případů a přeshraniční stíhání.

Mezinárodní trestní soud vyšetřuje situaci v Bělorusku

V březnu 2026 zahájil úřad žalobce Mezinárodního trestního soudu (MTS) vyšetřování situace v Bělorusku kvůli nucené deportaci a pronásledování politických oponentů. Učinil tak po předběžném šetření zahájeném na základě postoupení žádosti Litvy dle čl. 14 Římského statutu. Ačkoli Bělorusko není smluvní stranou Římského statutu, vyšetřování spadá do jurisdikce MTS, protože některé z prvků údajných zločinů byly spáchaný na území Litvy, která smluvní stranou je.

Žalobce dospěl k závěru, že existuje důvodné podezření ze spáchaní zločinů proti lidskosti dle čl. 7 odst. 1 písm. d) a h) Římského statutu. Tyto

Mezinárodní trestní soud zahájil vyšetřování situace v Bělorusku [1]

činy, včetně nucené deportace a pronásledování, měly být provedeny v rámci rozsáhlého a systematického útoku proti civilnímu obyvatelstvu, navíc organizovaného a schváleného na nejvyšších úrovních běloruské vlády.

Vyšetřování se týká činů spáchaných od května 2020, zaměřených na jednotlivce nebo skupiny vnímané jako oponenty běloruského režimu. Důkazy naznačují, že cílem těchto útoků bylo potlačit politický disent. Běloruské opoziční osobnosti, včetně Svitlany Cichanovské, rozhodnutí MTS uvítaly a označily ho za klíčový krok ke spravedlnosti, odpovědnosti a uznání obětí politické represe.

V Bosně a Hercegovině stále probíhá stíhání válečných zločinů

V únoru 2026 odvolací senát Soudu Bosny a Hercegoviny potvrdil tresty odnětí svobody Slavišovi Đerićovi a Nenadu Ujićovi. Tresty soud uložil za nelidské zacházení s civilisty zadrženými v oblastech Žepý, Rogatice a Srebrenice v období od července do prosince 1995 během bosenské války. Tito bývalí příslušníci tehdejších vojsk Republiky srbské systematicky zneužívali civilisty držené ve vazebním zařízení Rasadnik v Rogatici. Tresty odnětí svobody v délce tří let pro Đeriće a čtyř let pro Ujiće pak byly ponechány.

Prvostupňový rozsudek soudu stanovil, že Đerić a Ujić zadržené bili a způsobovali jim fyzické a psychické utrpení.

Případ odráží desetiletí trvající soudní úsilí o stanovení individuální trestní odpovědnosti za porušování mezinárodního humanitárního práva.

Zdroje

- Dizdarevic Tahmiscija, E. (2026, únor 17). News Bosnia Court Upholds Conviction of Wartime Fighters for Abusing Prisoners. *Balkan Insight*. Získáno z: <https://balkaninsight.com/2026/02/17/bosnia-court-upholds-conviction-of-wartime-fighters-for-abusing-prisoners/btj/>.
- Human Rights Watch. (1998, July). "A Closed, Dark Place": Past and present human-rights abuses in Foca (Vol. 10, No. 6 [D]). <https://www.hrw.org/legacy/reports98/foca/>.
- International Criminal Court. (2026, březen 12). ICC Office of the Prosecutor concludes preliminary examinations into Venezuela II and Lithuania/Belarus. Získáno z: <https://www.icc-cpi.int/news/icc-office-prosecutor-concludes-preliminary-examinations-venezuela-ii-and-lithuania/belarus>.
- Ljubas, Z. (2026, únor 24). Europe Files First War Crimes Charges Four Years After Full-Scale Invasion of Ukraine. Organized Crime and Corruption Reporting Project. Získáno z: <https://www.occrp.org/en/news/europe-files-first-war-crimes-charges-four-years-after-full-scale-invasion-of-ukraine>.
- Mohamed, E. (2026, březen 12). ICC prosecutor opens probe into Belarus over deportations to Lithuania. *Al Jazeera*. Získáno z: <https://www.aljazeera.com/news/2026/3/12/icc-prosecutor-opens-probe-into-belarus-over-deportations-to-lithuania>.
- Sarajevo Times. (2026, únor 17). Seven-Year Prison Sentence Confirmed for Crimes Committed in Rogatica. Získáno z: <https://sarajevotimes.com/seven-year-prison-sentence-confirmed-for-crimes-committed-in-rogatica/>.
- Reuters. (2026, březen 12). ICC opens probe into alleged crimes against humanity by Belarus. Získáno z: <https://www.reuters.com/world/europe/icc-opens-probe-into-alleged-crimes-against-humanity-by-belarus-2026-03-12/>.

Fotografie

- [1] Kvůli nespolupracující Libyi nebyl Kaddáfí nikdy souzen. Li-bye, autor: generováno pomocí ChatGPT 5 podle předlohy Barbory Bulánkové, 25. 8. 2025.
- [2] Shromáždění smluvních států řeší pochybení Itálie a Maďarska. Special session of the Assembly of States Parties on the review of the amendments on the crime of aggression, autor: ICC-CPI, 9. 6. 2025, zdroj: ICC-CPI.činy, včetně nucené deportace a pronásledování, měly být provedeny v rámci rozsáhlého a systematického útoku proti civilnímu obyvatelstvu, navíc organizovaného a schváleného na nejvyšších úrovních běloruské vlády.
- ges Four Years After Full-Scale Invasion of Ukraine. Organized Crime and Corruption Reporting Project. Získáno z: <https://www.occrp.org/en/news/europe-files-first-war-crimes-charges-four-years-after-full-scale-invasion-of-ukraine>.
- Mohamed, E. (2026, březen 12). ICC prosecutor opens probe into Belarus over deportations to Lithuania. *Al Jazeera*. Získáno z: <https://www.aljazeera.com/news/2026/3/12/icc-prosecutor-opens-probe-into-belarus-over-deportations-to-lithuania>.
- Sarajevo Times. (2026, únor 17). Seven-Year Prison Sentence Confirmed for Crimes Committed in Rogatica. Získáno z: <https://sarajevotimes.com/seven-year-prison-sentence-confirmed-for-crimes-committed-in-rogatica/>.
- Reuters. (2026, březen 12). ICC opens probe into alleged crimes against humanity by Belarus. Získáno z: <https://www.reuters.com/world/europe/icc-opens-probe-into-alleged-crimes-against-humanity-by-belarus-2026-03-12/>.

Fotografie

- [1] Mezinárodní trestní soud zahájil vyšetřování situace v Bělorusku, zdroj: ICC-CPI.

2) Evropský systém ochrany lidských práv

Vedoucí sekce: Tomáš Opat a Eliška Andrš

Proč se násilí na ženách v EU za posledních 10 let téměř nezměnilo?

Adéla Krejčířová

Agentura Evropské unie pro základní lidská práva a Evropský institut pro rovnost žen a mužů vydaly na začátku března průzkum, ve kterém se zaměřily na genderově podmíněné násilí na ženách. Tento průzkum navazuje na publikace z let 2024 a 2014. Mapuje trendy v této oblasti za poslední desetiletí ve všech členských státech EU.

Fyzické a sexuální násilí

Průzkum se soustředil na osm kategorií. Dvě kapitoly byly věnovány fyzickému a sexuálnímu násilí a násilí ze strany partnera. Průzkum se například žen ptal, zda jim někdo vyhrožoval, že jim ublíží, zda je někdo někdy shodil, uhodil nebo tahal za vlasy s úmyslem jim ublížit, zda je někdo nutil k pohlavnímu styku, zda je někdo donutil mít pohlavní styk násilím, výhrůzkami nebo vydíráním. Skoro třetina žen v EU se stala obětí fyzického nebo sexuálního násilí. Přes 17 % žen zažilo sexuální násilí, čímž se rozumí znásilnění nebo sexuální útok.

Ženy jsou častěji znásilněny svým partnerem (6,9 %) než jinou osobou, tedy člověkem který není jejich partner (3,8 %). Téměř 13 % žen se stalo obětmi psychického násilí od svého partnera nebo bývalého partnera. Pouze necelé procento žen, které zažilo fyzické nebo sexuální násilí, se nestalo obětmi také psychického násilí.

V ČR 13,4 % žen zažije fyzické násilí ze strany svého partnera. Unijní průměr je 17,7 %. Za svůj život je v ČR znásilněno 7,1 % žen, průměr v EU je 9,2 %. 31,3 % žen z ČR zažije psychické násilí, unijní průměr je 29,9 %.

FRA a EIGE vydaly průzkum týkající se na genderově podmíněného násilí na ženách [1]

Jaké ženy jsou nejzranitelnější?

Z průzkumu vyplývá, že ženy se zdravotním postižením mají větší riziko (o více než 10 % než ženy bez zdravotního postižení), že se na nich jejich partner dopustí násilí. Více zranitelné jsou také mladší ženy mezi 18–29 lety. Cizinky, které nepocházejí ze zemí EU, mají skoro dvakrát větší pravděpodobnost, že se stanou obětmi násilí, než ženy narozené v členských státech.

Dalším velkým faktorem je ekonomická situace žen. Ženy, kterou jsou ekonomicky závislé na svém partnerovi hrozí násilí od partnera třikrát více než ženám, kterou jsou ekonomicky nezávislé.

U žen, které se staly oběťmi násilí ze strany svého partnera, je téměř třikrát větší pravděpodobnost, že se fyzické násilí bude opakovat oproti násilí, které je způsobené jinou osobou. Téměř 18 % žen si kvůli násilí od svého partnera musí vzít volno v práci, protože nejsou schopné pracovat. Aby se ženy vyrovnaly s důsledky násilí, 25,8 % obětí užívá léky a 17,1 % alkohol nebo drogy.

Proč ženy nenahlašují, že se staly oběťmi násilí?

Většina obětí násilí nenahlásí ani nevyhledají pomoc. Ženy méně nahlašují násilí od partnera než od jiné osoby. Pouze necelých 14 % žen násilí nahlásí na policii. Pětina žen vyhledá zdravotní nebo sociální služby. Téměř polovina žen kvůli studu a vině nenahlásí násilí od jiné osoby. Skoro 24 % žen nevěří, že policie pomůže, a proto násilí nenahlásí. Dalším důvodem nenahlášení je, že ženy násilí nevnímají jako závažné.

Sexuální obtěžování na pracovišti

Za sexuální obtěžování na pracovišti, se považuje sexuální obtěžování ze strany nadřízených, kolegů nebo klientů. Unijní předpisy zakazují sexuální obtěžování na pracovišti (směrnice o zavedení zásady rovných příležitostí a rovného zacházení pro muže a ženy v oblasti zaměstnání a povolání (přepřacované znění) a směrnice o uplatňování zásady rovného zacházení pro muže a ženy samostatně výdělečně činné).

Třetina pracujících žen zažila sexuální obtěžování na pracovišti. Sexuálního obtěžování na pracovišti se dopouštějí muži v 88 % případů. 7 % žen se stalo oběťmi kyberobtěžování na pracovišti, z toho přes 18 % žen opakovaně. Necelých 20 % žen se setkala s tím, že by jejich pracoviště nabízelo školení, které by je informovalo co dělat, pokud se stanou oběťmi sexuálního obtěžování. Mladší ženy, i když jsou oběťmi sexuálního obtěžování častěji, nahlašují sexuální obtěžování méně než starší ženy. Ženy obecně nenahlašují sexuální obtěžování, protože se bojí, že se jim nebude věřit a také protože nemají jistotu, jak řízení dopadne. Zejména mladé ženy a ženy z menšinových skupin, které nemají tak jistou pracovní pozici, nahlašují sexuální obtěžování na pracovišti méně.

V ČR se s opakovaným sexuálním násilím na pracovišti setká 19,5 % žen, průměr EU je 18,4 %.

Stalking

Stalking je opakované sledování, nechtěná komunikace, šíření nepravdivých informací online, přestože jednotlivé činy nemusí být trestné. Pětina žen se setkala se stalkingem. Nejvíce žen (32,4 %) se s ním setkala na Slovensku. Naopak nejméně v Litvě (8,5 %). Ve většině případů je pachatelem muž. Ženy většinou stalking nenahlašují, pouze 13,9 % žen, které se s ním setkala, ho v průběhu svého života nahlásilo. Pětina žen musela kvůli stalkingu změnit bydliště. Třetina žen musela změnit telefonní číslo, e-mail nebo účet na sociálních sítích. V ČR 12,2 % žen za svůj život zažilo stalking, což je o 6,3 % méně než je průměr v EU.

Děti a násilí

Každá třetí žena se v dětství se stala oběť fyzického nebo psychického násilí od svých rodičů. Matky a otcové jsou pachateli skoro ve stejné míře (24,6 % a 25 %). Téměř 7 % žen zažilo v dětství sexuální násilí, kterého se dopustili ve většině případů muži (93,9 %). Třetina žen v dětství viděla násilí mezi svými rodiči. Ženy, které byly v dětství sexuálně obtěžovány, mají více než třikrát větší pravděpodobnost, že se stanou oběťmi sexuálního násilí od svého partnera a více než čtyřikrát větší šanci od jiné osoby.

25,3 % žen z ČR zažilo od svých rodičů psychické a/nebo fyzické násilí. Unijní průměr je 32,9 %.

Severský paradox

V průzkumu je několikrát zmíněný tzv. nordic paradox. V severských zemích, kde je vyšší míra rovnosti žen a mužů, je zároveň vyšší míra násilí na ženách. Tento paradox souvisí s počtem nahlášených případů násilí na ženách. Ženy v severských zemích nahlašují více případů násilí. Naopak v zemích, kde není tak vysoká míra rovnosti, je méně nahlášených případů například kvůli jiným sociálním a kulturním vztahům.

Závěry průzkumu

Průzkum poukazuje na důležitost Istanbulské úmluvy, která poskytuje komplexní rámec pro prevenci násilí na ženách a domácího násilí, ochranu obětí a postih pachatelů. Zároveň upozorňuje na to, že i když Istanbulskou úmluvu ratifikovala EU, je potřeba aby ji ratifikovaly i jednotlivé členské státy (ČR je jednou z mála zemí, která Istanbulskou úmluvu neratifikovala), aby byl soulad v legislativě zaměřené na potírání násilí na ženách a domácího násilí v celé EU.

Dále průzkum poukazuje na to, že většina sexuálního násilí je způsobena pod nátlakem ze strany pachatele. Proto je potřeba, aby členské státy definovali sexuální násilí na základě absence souhlasu. Zároveň by tímto došlo ke sjednocení právních úprav v jednotlivých členských státech, neboť podle Istanbulské úmluvy by měly být kriminalizovány všechny sexuální akty bez souhlasu. V ČR je od 1. 1. 2025 znásilnění definováno jako jakýkoliv pohlavní styk, který je bez souhlasu.

V neposlední řadě by členské státy měly podniknout aktivní kroky, kterými by zajistily, aby ženy byly vyslechnuty bez hanby a zranitelnosti. Neboť většina obětí násilí nevnímá natolik závažně jak by měly, a proto ho nenahlásí.

Výsledky průzkumu se téměř neliší od průzkumu z roku 2012, který byl publikovaný v roce 2014. Proto je potřeba, aby členské státy, mj. na základě tohoto průzkumu, vytvořily postupy a řešení na podporu potírání násilí na ženách.

Zdroje

FRA a EIGE. (2026). EU Gender-based Violence Survey – Evidence for Policy and Practice, Publications Office of the European Union. Dostupné z: https://fra.europa.eu/sites/default/files/fra_uploads/eu-gender-based-violence-survey-evidence-for-policy-and-practice_en.pdf.

Fotografie

[1] FRA a EIGE vydaly průzkum týkající se na genderově podmíněného násilí na ženách. Ilustrační foto, autor: Tomáš Opat, 1. 12. 2025.

Spravedlnost za sklem: umístění obžalovaného do skleněného boxu při hlavním líčení

Anna Slezáková

Je umístění obžalovaného do skleněného boxu při hlavním líčení v souladu s požadavky Úmluvy? Rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ve věci *Zinchenko a Tamtura proti Ukrajině* se věnuje otázce, zda toto opatření porušuje právo obžalovaného na ochranu před ponižujícím zacházením podle článku 3 Úmluvy. Dle Soudu toto jednání nedosahuje automaticky minimálního stupně závažnosti a je nutné celkové zhodnocení konkrétního případu.

Bezpečnostní složky před soudem: kontext případu *Zinchenko a Tamtura*

Evropský soud pro lidská práva (Soud) v březnu tohoto roku vydal rozsudek ve věci *Zinchenko a Tamtura proti Ukrajině*. Případ stěžovatelů se týká zásahu proti demonstrantům při protestech na Majdanu v Kyjevě v roce 2014.[1] Stěžovatelé, tehdejší příslušníci bezpečnostních složek, byli obviněni z použití střelných zbraní proti demonstrantům. To mělo vést k 48 obětem na životech a 80 zraněným.

Stěžovatelé byli zatčeni v letech 2014 a 2015 a následně drženi ve vazbě. V průběhu hlavního líčení byli spolu s dalšími obžalovanými opakovaně umístěni do skleněného boxu v soudní síni. V tomto prostoru byli při desítkách jednání, přičemž 62 jednání trvalo mezi třemi a sedmi hodinami. Tento box měl omezený prostor, avšak podle vnitrostátních soudů umožňoval základní pohyb, byl vybaven odpovídající ventilací a teplotními podmínkami. Obhajoba neúspěšně žádala, aby obžalovaní mohli sedět vedle svých advokátů, soud to odmítl s odkazem na bezpečnostní důvody, zejména s ohledem na mediálně sledovanou povahu případu a vysokou míru veřejného zájmu.

Stěžovatelé se obrátili na Evropský soud pro lidská práva s tvrzením, že takové zacházení před-

ESLP opakovaně rozhodl, že používání skleněných boxů nepředstavuje automaticky porušení Úmluvy [1]

stavovalo ponižující zacházení ve smyslu článku 3 Úmluvy. Druhý stěžovatel zároveň namítal, že délka jeho vazby v tomto trestním řízení porušila čl. 5 odst. 3 Úmluvy. Tento článek zaručuje osobám zbavených svobody právo být předveden před soudce a být souzen v přiměřené lhůtě nebo propuštěn během řízení.

Otázka délky vazby

Soud shledal porušení čl. 5 odst. 3 Úmluvy v případě druhého stěžovatele. Jeho vazba trvala téměř pět let, přičemž vnitrostátní soudy opakovaně prodlužovaly její trvání na základě obecných a opakujících se důvodů, aniž by dostatečně refletovaly konkrétní okolnosti případu a jeho vývoj. Ačkoli počáteční důvody vazby, kterými byly zejména závažnost obvinění a riziko ovlivňování svědků, byly legitimní, postupem času nebyly dostatečně konkretizovány ani aktualizovány. Soud proto uzavřel, že vnitrostátní orgány neposkytly „relevantní a dostatečné“ důvody pro takto dlouhé omezení osobní svobody.

Skleněný box v jednacích síních a článek 3 Úmluvy

Klíčovou částí rozsudku je posouzení, zda umístění stěžovatelů do skleněného boxu během soudních jednání představovalo ponižující zacházení. Soud nejprve připomněl, že článek 3 Úmluvy představuje jeden ze základních pilířů demo-

kratické společnosti a zakotvuje absolutní zákaz mučení i nelidského či ponižujícího zacházení. Aby však určité jednání spadalo do působnosti tohoto ustanovení, musí dosáhnout minimálního stupně závažnosti. Tento práh je relativní a závisí na všech okolnostech případu, včetně délky trvání opatření, jeho fyzických a psychických dopadů a konkrétních podmínek, v nichž bylo vykonáno.

Soud se tímto tématem zabýval v minulosti již několikrát. V návaznosti na svou předchozí judikaturu Soud zdůraznil, že samotné umístění obžalovaného do skleněného boxu nepředstavuje automaticky ponižující zacházení. Na rozdíl od jiných forem fyzického omezení při hlavním líčení, zejména umístění do kovových klecí^[2] totiž skleněné přepážky nutně nepředstavují stigmatizující či dehumanizující prvek.

V projednávané věci Soud neshledal, že by použití skleněného boxu bylo svévolné nebo neodůvodněné. Naopak vycházel z toho, že šlo o bezpečnostní opatření reagující na povahu obvinění a kontext projednávaného případu. Dále přihlédl ke konkrétním podmínkám, kterým byli stěžovatelé v boxu vystaveni. Dle Soudu jeho velikost umožňovala základní pohyb, nedocházelo k fyzickému nepohodlí přesahujícím běžnou míru a nebyly zjištěny nedostatky v oblasti ventilace či teploty. Ani skutečnost, že jednání trvala opakovaně několik hodin, sama o sobě podle Soudu nedosáhla intenzity požadované pro konstatování porušení článku 3 Úmluvy.

Při celkovém posouzení všech relevantních faktorů tak uzavřel, že zacházení se stěžovateli nepřekročilo práh „minimální závažnosti“.

Judikatura ESLP a rozdíl mezi sklem a mřížemi

Rozsudek potvrzuje judikatorní linii Soudu, která rozlišuje mezi různými typy bezpečnostních opatření používaných v soudní síni. Zásadní význam má odlišení skleněného boxu od kovové klece s mřížemi. Zatímco umístění obžalovaného do kovové klece bylo v předchozí judikatuře kvalifikováno jako zacházení automaticky odporující článku 3 Úmluvy již svou povahou, skleněné boxy takto kategoricky posuzovány nejsou. Kovová klec je totiž vnímána jako symbol dehumaniza-

ce a veřejného zostuzení, který nutně vyvolává dojem nebezpečnosti a viny obžalovaného.

Skleněný box představuje méně invazivní opatření, jehož posouzení závisí na konkrétních okolnostech. Rozsudek v případě Zinchenko a Tamtura tak potvrzuje, že rozhodující je vždy celkový kontext konkrétního případu, tedy nejen samotná existence bariéry, ale i její odůvodnění, podmínky a praktické dopady na obžalovaného.

Skleněné boxy a spravedlivý proces: širší implikace

Používání skleněných boxů jako bezpečnostního opatření vyvolává širší otázky přesahující rámec článku 3 Úmluvy. Přestože Soud v tomto případě neshledal ponižující zacházení, nelze přehlédnout možné dopady tohoto opatření na postavení obžalovaného.

Jednou z možných otázek je dodržení práva na spravedlivý proces a presumpci neviny. Umístění obžalovaného za fyzickou bariéru může v očích veřejnosti i soudců vytvářet dojem, že jde o nebezpečnou osobu, a tím nepřímou oslabovat jeho procesní postavení.

Dalším problémem je možnost efektivní komunikace obžalovaného s obhájcem. Fyzické oddělení může komplikovat konzultace během jednání a tím omezovat právo na obhajobu. Podobně může být narušena schopnost obžalovaného plně sledovat průběh řízení, reagovat na důkazy či aktivně se účastnit dokazování.

Soud se v minulosti otázkou těchto opatření zabýval již v případech *Ramishvili a Kokhraidze proti Gruzii*, *Kryuk proti Ukrajině*, *Svinarenko a Slyadnev proti Rusku* nebo *Belousov proti Rusku*. V současnosti tato opatření stále využívají některé státy. Jde například o Velkou Británii, Francii, Rusko nebo Egypt.

Poznámky

[1] Jedná se o protesty známé jako Euromajdan, tedy vlnu demonstrací v Kyjevě a dalších městech Ukrajiny vyvolanou rozhodnutím vlády nepodepsat asociální dohodu s Evropskou unií. Protesty postupně přerostly v širší protivládní hnutí požadující politické reformy a vyústily v násilné střety mezi demonstranty

a bezpečnostními složkami, při nichž došlo k desítkám obětí na životech.

- [2] Viz např. rozhodnutí velkého senátu Svinarenko a Slyadnev proti Rusku, č. 32541/08, rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ze dne 17. 6. 2014.

Zdroje

Evropský soud pro lidská práva (2026). Rozsudek ESLP č. 46839/17, rozsudek ve věci Zinchenko a Tamtura proti Ukrajině ze dne 5. 3. 2026. Dostupné z: https://mezisoudy.cz/databaze-judikatury/detail-rozhodnuti/d76465ef-18f7-11f1-9c78-005056b43026_zinchenko-a-tamura.

Fotografie

- [1] 1 ESLP opakovaně rozhodl, že používání skleněných boxů nepředstavuje automaticky porušení Úmluvy. Ilustrační foto (Budova ESLP ve Štrasburku), autor: Aneta Cermanová, 18. 12. 2014, upraveno: oříznuto

Aktuality Evropské sekce

Kryštof Urban

Maďarsko porušilo unijní právo zabráněním rozhlasové stanici poskytovat mediální služby

Soudní dvůr Evropské unie (SDEU) ve věci C-92/23 shledal, že Maďarsko porušilo unijní právo tím, že neobnovilo licenci pro komerční rozhlasovou stanici Klubrádió. Maďarská právní úprava totiž automaticky vylučovala obnovu práv k užívání rozhlasového spektra v případě opakovaného porušení povinností, a to i tehdy, pokud šlo o méně závažná administrativní pochybení čistě formální povahy. Takový postup byl shledán jako nepřiměřený a odporující zásadám transparentnosti a nediskriminace, které musí být při přidělování rádiových frekvencí respektovány. Soud navíc vytkl maďarským orgánům neodůvodněné průtahy v délce osmi a půl měsíce při rozhodování o žádosti, čímž byla porušena unijní pravidla i zásada řádné správy.

Z hlediska ochrany lidských práv SDEU potvrdil, že tato opatření představují nepřijatelný zásah do svobody projevu a plurality médií chráněné článkem 11 Listiny základních práv EU. Rozhlasové spektrum je veřejným statkem s vysokou společenskou a kulturní hodnotou a jakékoli omezení přístupu k němu musí být nezbytné a přiměřené sledovanému cíli. Skutečnost, že stanice mohla vysílat své programy prostřednictvím internetu, dle soudu nijak nezpochybnuje existenci tohoto zásahu, neboť vysílání zůstává klíčovým prostředkem pro šíření informací široké veřejnosti. Rozhodnutí o neobnovení licence za čistě formální pochybení tak bylo shledáno jako nepřiměřené závažnosti zásahu do základních práv provozovatele.

Vyhoštění manžela vážně nemocné ženy

Případ *V.N. a další proti Švédsku* se týkal odmítnutí pobytu manžela stěžovatelky, která byla v terminálním stádiu nemoci s krátkou prognózou dožití. Přestože vyhoštění manžela představovalo zásadní zásah do práva na rodinný život, Evropský soud pro lidská práva (ESLP) shledal, že Švédsko

Maďarsko porušilo unijní právo zabráněním rozhlasové stanici poskytovat mediální služby [1]

nepochybně. Manžel byl totiž vyhodnocen jako bezpečnostní hrozba pro veřejný pořádek, což v tomto případě převážilo nad zájmy rodiny.

Soud uznal, že státy mají široký prostor pro uvážení v otázkách národní bezpečnosti. Vzhledem k tomu, že úřady pečlivě zvážily individuální okolnosti stěžovatelky i závažnost hrozby ze strany manžela, byla nastolena spravedlivá rovnováha mezi protichůdnými zájmy a nedošlo k porušení Evropské úmluvy o ochraně lidských práv.

Nepřiměřené použití slzného plynu a beztretnost policistů v Turecku

ESLP ve věci *Sungur proti Turecku* konstatoval porušení zákazu ponižujícího zacházení v souvislosti se zásahem policie během protestů v parku Gezi v roce 2013. Stěžovatelka byla napadena policistou, který jí z bezprostřední blízkosti (méně než jeden metr) nastříkal slzný plyn přímo do obličeje a pokračoval v tom i poté, co se k němu otočila zády. Soud zdůraznil, že toto použití síly nebylo nezbytné ani vyvolané chováním stěžovatelky, která nekladla odpor a nejednala násilně.

Závažné pochybení soud shledal i v procesní rovině kvůli faktické beztretnosti pachatele. Ačkoliv byl policista vnitrostátním soudem uznán vinným, došlo k odkladu vyhlášení rozsudku, což po uplynutí pětileté zkušební doby vedlo k úpl-

němu zahlazení trestu i jeho právních následků. ESLP konstatoval, že takový postup zbavuje trest odstrašujícího účinku a v případech špatného zacházení ze strany státních činitelů je nepřipustný. Alternativní opatření uložené policistovi – povinnost vysadit a udržovat 300 stromů – soud nepovažoval za dostatečnou trestněprávní sankci za zásah do základních práv stěžovatelky.

Česká republika dle generální advokátky porušuje unijní právo u výsledků bez advokáta

Generální advokátka Tamara Čapeta ve svém stanovisku ze dne 12. března 2026 ve věci C-681/24 dospěla k závěru, že Česká republika nesprávně implementovala směrnice o právu na přístup k obhájci. Jádrem sporu je § 76 odst. 6 trestního řádu, který umožňuje výslech zadržovaného bez obhájce, pokud je advokát nedosažitelný. Podle generální advokátky směrnice vyžaduje skutečnou fyzickou přítomnost obhájce u výslechu, nikoliv jen teoretickou možnost ho kontaktovat. Přítomnost musí být osobní, aby vyslýchaný mohl svá práva účinně uplatňovat.

Současná česká úprava je podle stanoviska v rozporu se směrnicí, protože umožňuje výslech bez obhájce obecně, bez konkrétního posouzení naléhavé potřeby zamezit závažným následkům pro život či svobodu. Pouhá nedosažitelnost advokáta v určitém čase není „přesvědčivým důvodem“ pro odchylku od práva na obhajobu. Případné zneužívání práva ze strany podezřelého by měly orgány činné v trestním řízení řešit ustanovením jiného obhájce, nikoliv provedením výslechu v jeho nepřítomnosti. Generální advokátka proto navrhuje, aby SDEU určil, že Česká republika nesplnila své unijní povinnosti. Podobnou otázkou se SDEU zabývá i ve vztahu k Maďarsku (C-660/24).

Náboženské symboly v soudní síni

ESLP aktuálně projednává stížnost ve věci *Unie ateistů proti Řecku*, která napadá přítomnost pravoslavných ikon v soudních síních. Stěžovatelé namítají, že vystavení náboženských symbolů během procesů týkajících se náboženské neutrality (např. výuky náboženství) porušuje jejich právo na spravedlivý proces a nestranný soud. Řecký Nejvyšší správní soud dříve tyto žádosti

zamítl s odkazem na dlouhodobou národní tradici a zvyklost dominantního křesťanského náboženství, což stěžovatelé považují za nepřipustnou diskriminaci.

Tento případ přímo navazuje na dřívější judikaturu, především na věc *Lautsi proti Itálii*, v němž ESLP připustil krucifixy v italských školách jako „pasivní symboly“, které samy o sobě nepředstavují porušení náboženské svobody, a *Hamidović proti Bosně a Hercegovině*, kde ESLP rozhodl, že potrestání svědka za odmítnutí sejmout náboženskou pokrývku hlavy v soudní síni porušilo jeho náboženskou svobodu. Soud tehdy rozlišil mezi soukromými osobami a státními činiteli, na které se vztahuje přísnější povinnost neutrality. Řecký případ dává ESLP příležitost definitivně vyjasnit, zda povinnost náboženské neutrality dopadá i na samotné „prostředí“ soudní síně, či zda státní tradice převáží nad subjektivním pocitem stěžovatelů, že náboženský symbol v blízkosti soudce narušuje jejich právo na nestranný soud.

Zdroje

- Soudní dvůr Evropské unie (2026). Rozsudek Soudního dvora EU ve věci Komise proti Maďarsku (C-92/23) ze dne 26. února 2026. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:62023CJ0092>.
- Evropský soud pro lidská práva (2026). Rozsudek ESLP č. 42101/23 ve věci V.N. a další proti Švédsku ze dne 19. února 2026. Dostupné z: [https://hudoc.echr.coe.int/#{%22itemid%22:\[%22001-248597%22\]}](https://hudoc.echr.coe.int/#{%22itemid%22:[%22001-248597%22]}).
- Evropský soud pro lidská práva (2026). Rozsudek ESLP č. 56462/19 ve věci Sungur proti Turecku ze dne 17. března 2026. Dostupné z: [https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22itemid%22:\[%22001-248884%22\]}](https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22itemid%22:[%22001-248884%22]}).
- Soudní dvůr Evropské unie (2026). Stanovisko generální advokátky Tamary Čapeta přednesené dne 12. března 2026 ve věci Komise proti České republice (C-681/24). Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:62024CC0681>.
- Evropský soud pro lidská práva (2025). Komunikace spojených stížností č. 19150/20 a č. 11122/25 ve věci Unie ateistů proti Řecku ze dne 7. července 2025. Dostupné z: [https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22itemid%22:\[%22001-244533%22\]}](https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22itemid%22:[%22001-244533%22]}).

Fotografie

- [1] Maďarsko porušilo unijní právo zabráněním rozhlasové stanici poskytovat mediální služby. Ilustrační foto (Flags of CoE), autor: Aneta Cermanová, 18. 12. 2024.

3) Mezinárodní politika, byznys a lidská práva

Vedoucí sekce: Michaela Luzio Stenzel a Radek Tesar

Snižování minimální hranice trestní odpovědnosti

Tobiáš Ševčík

Hranice trestní odpovědnosti a přístup k ní se ve světě liší. OSN ji doporučuje stanovit nejméně na 14 let. Některé státy však přistoupily ke snížení hranice i pod tento věk nebo takový krok nyní zvažují, a to i přesto, že odborníci opakovaně takový postup kritizují.

Hranice trestní odpovědnosti představuje nejnižší věk, od kterého je osoba trestně odpovědná za své činy. Taková odpovědnost může být částečná, tedy jen za některé typy činů, nebo úplná. Právě u dětí je přitom otázkou, v jakém věku si jsou vědomy toho, čeho se dopustily, a zda by za to měly být stíhány a potrestány v rovině trestního práva.

Dolní hranice trestní odpovědnosti se napříč zeměmi světa liší. Ač ji většina zemí ve své legislativě upravuje, některé státy tuto hranici úplně postrádají. Patří mezi ně Bahrajn či většina států USA. U části zemí se můžeme setkat s tím, že hranice je sice přesně stanovena, ovšem i mladší děti páchající trestnou činností mohou být shledány trestně odpovědnými na základě specifických kritérií. Jako příklad takové země lze uvést Francii. [1]

Pokud už má stát minimální hranici trestní odpovědnosti stanovenou, pohybuje se mezi 7 a 18 lety. Mezi země s nejnižší hranicí lze zařadit například Indii. Tam je třeba u jedinců do dovršení 12 let zkoumat, zda bylo dítě schopno porozumět tomu, čeho se dopustilo, a zda si bylo vědomo následkům svého činu. Hranice 18 let je pak účinná mimo jiné v Brazílii; ovšem i tamní mladiství (od 12 let) mohou být potrestáni. Rozdílem nicméně je, že zákon hovoří o jednání toliko protiprávním a trestní odpovědnost vylučuje. Ukládány jim jsou sociálně-výchovná opatření, nikoliv tresty.

Naopak, většina evropských zemí navazuje trestní odpovědnost na dovršení 14 let. Takto vyme-

Ilustrační obrázek soudu [1]

zenou dolní hranici přitom doporučuje i Výbor OSN pro práva dítěte, který sleduje dodržování Úmluvy o právech dítěte. I přes mezinárodní apel se napříč kontinenty stále objevují snahy věk počátku trestní odpovědnosti snižovat.

Snahy o snížení ve světě

V Brazílii, kde se snížení zvažuje již přes 30 let, je trestní neodpovědnost osob mladších 18 let zaručena ústavou. Prosadit takovou změnu je proto velmi složité. Lidskoprávní organizace i tamní Ministerstvo lidských práv jsou navíc dlouhodobě proti změně.

Naposledy bylo po dohodě mezi jeho zpravodajem a vládou od jednoho takového návrhu upuštěno začátkem tohoto března. Návrh na snížení

je v Brazílii značně kontroverzní. Jeho vypuštění umožnilo v dolní komoře schválení většího komplexu ústavních změn v oblasti veřejné bezpečnosti.

Na Filipínách návrh na snížení z 15 na 12 let po značné mezinárodní kritice spadl spolu s volbami v roce 2019 pod stůl. Ač byl následně přednesen a prošel dolní komorou, zákonodárci se jím v senátu podrobněji ani do dalších voleb nezabývali. Jediné, v čem kritici snížení se zastánci souhlasí, je totiž nutnost zlepšit implementaci současných zákonů. Odmítají tak přijímání nových.

V létě minulého roku se přesto opět rozhořely debaty o současné hranici. Příčinou bylo ubodání vysokoškolské studentky skupinou náctiletých pachatelů. Tamní senátor Padilla, který návrh předložil, tvrdí, že dětská kriminalita roste. Národní statistiky však prokazují snížení z 26 tisíc trestných činů v roce 2017 na pouhé 4 tisíce v roce 2024, tedy pravý opak.

Padilla taktéž tvrdí, že dnešní děti jsou vyspělejší a rychleji schopné pochopit vlastní činy. Tomu oponuje mimo jiné bývalá předsedkyně tamní nezávislé komise pro lidská práva a současná poslankyně Leila de Lima. Dle ní to, že děti mají větší přístup k informacím, ještě neznamená, že jsou dostatečně zralé a že by měly být trestány jako dospělí.

K prosazení snížení hranice, a to dokonce na 10 let, došlo před dvěma lety v australském Severním teritoriu. Stalo se tak přitom pouhý rok po zvýšení hranice právě z 10 let na 12. Krok se i zde setkal s rozsáhlou kritikou, mimo jiné od australského původního obyvatelstva. Právě na ně změna dopadá nejvíce, neboť ač jejich mládež netvoří ani polovinu celkové mládeže, činí 95 % policejních zadržených mladistvých. Jejich činy jsou též častěji řešeny soudní cestou.

Argumenty ve prospěch a proti snížení

Naopak v Dánsku se v minulé dekádě po prvotním snížení na 14 let hranice vrátila po méně než dvou letech na původních 15, kde setrvává dodnes. Cílem původního snížení byl záměr snížit kriminalitu a recidivu nezletilých, nicméně se změnou politické reprezentace byla tato změna opuštěna.

Právě dánský příklad dle odborníků ilustruje nebezpečí snižování hranice trestní odpovědnosti. Nová studie potvrzuje předchozí výzkum, dle kterého snížení v Dánsku nemělo pozitivní dopady na prevenci kriminality. Naopak, dokládá zvýšenou míru trestné činnosti v případech tehdejších čtrnáctiletých pachatelů. Studie z USA pak obecně ukazují, že u dětí zatčených před 14. rokem života je recidiva třikrát častější.

V debatách opakovaně zaznívá názor, že současná mladá generace je vyspělejší než ty předchozí. Názor se opírá i o přesvědčení, že tomuto napomáhá i fakt, že mládež má v dnešní době snazší přístup k informacím. Ač v tomto textu není možné se bez bližších dat prvním tvrzením zabývat, je třeba připustit alespoň zvýšenou dostupnost informací zejména díky internetu.

Zastánci snižování hranice též uvádějí, že dochází k nárůstu a zvyšování závažnosti kriminality u stále mladších dětí. Snížení hranice má přinést určitý odstrašující, preventivní efekt. Nejen ve švédské debatě také zaznívá, že děti, potažmo gangy, které je verbují, využívají současnou hranici jako prostředek k páčání kriminální činnosti v podstatě bez následků.

Současně lze zmínit vliv náhledu na funkci trestního soudnictví. Trestání pachatelů alespoň pro některé oběti či jejich blízké poskytuje dle zastánců určitou míru zadostiučinění. Taktéž je skloňována spravedlnost, které má být dosaženo odpovědností pachatelů obecně. Odpůrci naopak poukazují na restorativní funkci trestního práva.

Současná debata v Evropě: Švédsko

Další ze zemí, kde politici volají po rozšíření trestní odpovědnosti i na mladší děti, je Švédsko. Navzdory kritickým stanoviskům většiny tamních institucí, se kterými byl krok konzultován, se švédská vláda v současnosti snaží prosadit snížení hranice až na 13 let. Opatření odůvodňuje nárůstem počtu mladistvých gangů a zdvojnásobením počtu registrovaných trestných skutků u mladších 15 let za poslední dekádu.

Švédská vláda „*nezpochybňuje výzkumy, podle kterých mají děti horší schopnost než dospělí posoudit důsledky svého jednání a že děti jsou obecně citlivé na tresty*“, uvádí její zpráva. Přesto podle ní není rozum-

né, aby se dětem mladším 15 let „podařilo zcela vyhnout trestněprávnímu postihu.“ Změnou trestní politiky chce vláda přesunout důraz z pachatele na oběť trestného činu a dostat potřebě ochrany společnosti.

Na adresu vládního návrhu se vyjádřil i vedoucí sociální politiky hlavní švédské akademické asociace: „*Neexistují žádné věcné argumenty pro to, co navrhuji. Studie, které v této oblasti existují, jsou jednoznačné. Domníváme se, že jediné rozumné řešení je, aby děti dostaly péči a nebyly trestány,*“ říká Fredrik Hjulström.

Experti se shodují, že je třeba řešit příčiny, nikoliv trestat mladistvé. Ač došlo k nárůstu registrovaných skutků, celkové procento případů, jimiž se museli státní orgány dále zabývat, zůstává stabilně okolo 10 %. Pachatelé také většinou pocházejí ze socioekonomicky znevýhodněných poměrů.

Návrh zákona je nyní projednáván ve výboru tamního parlamentu. Pokud bude přijat, má být účinný po dobu 5 let počínaje letošním červencem. V tomto období vláda plánuje provést i další reformy s cílem předcházet trestné činnosti páchané dětmi.

Další evropské země, kde se o snížení uvažuje

Po obdobných krocích volají i politici dvou největších německých vládních stran. Požadavek odůvodňují zvýšením počtu násilných skutků páchaných dětmi. Ty se mezi lety 2023 a 2024 sice zvedly o 11,3 %, podle Deutsche Welle však jejich míra v Německu u dětí zůstává pod čísly z prvního desetiletí tohoto století.

Obdobný krok přitom zvažuje i současná vláda Andreje Babiše. Ministr vnitra Lubomír Metnar hovoří o zvyšující se agresivitě a brutalitě dětí. Skutečně, podíl násilných skutků se z 20 % v roce před začátkem pandemie Covid-19 zvedl na 27,1 % v roce 2024 a 27,8 % v roce minulém. Statistika tak předčila i rekordní rok 2012, kdy násilné skutky tvořily 25 % jinak trestných skutků u dětí. [2] Dle Policie ČR se přitom stále méně mladistvých pachatelů podílí na stále více trestné činnosti.

I dle českých studií je u dětí, které se protiprávní činnosti dopouštějí, patrná vysoká míra špatných socioekonomických podmínek a nepříznivé rodinné prostředí. Z dat také vyplývají propastné

regionální rozdíly.

Stejně jako v zahraničních případech výše jsou však čeští odborníci ke kroku skeptičtí [3]. Mezi ně se čítá i Jana Hulmáková, hlavní autorka výše odkazované studie z pera Institutu pro kriminologii a sociální prevenci. Studie uvádí, že by snížení hranice „*na základě poznatků z psychologie, kriminologie, ale i doporučení* [OSN zmiňovaného výše], *nebylo žádoucí.*“

Závěrem?

Jak mezinárodní organizace, tak odborníci se většinou shodují, že snižování hranice trestní odpovědnosti nemá kýžený přínos. Naopak, může napomoci větší recidivě. Experti se shodují zejména na nutnosti důsledné prevence a pomoci zvláště ohroženým skupinám.

Jak ve filipínském kontextu řekla Leila de Lima, snaha o snížení hranice trestní odpovědnosti je „*recyklovaná myšlenka, která odmítá zemřít, bez ohledu na to, kolikrát ji obhájci práv dítěte, neurovědci, vývojoví psychologové, sociální pracovníci a obránci lidských práv vyvrátili fakty a soucitem.*“

Poznámky

- [1] Článek 122-8 francouzského trestního zákoníku stanoví trestní odpovědnost pro mladistvé, kteří jsou schopni rozvážnosti (capable de discernement). Článek L11-1 zákona o trestním řízení ve věcech mladistvých následně zavádí vyvratitelnou domněnku rozvážnosti dětí starších 13 let, resp. nerozvážnosti dětí mladších 13 let.
- [2] Statistika celkové kriminality dětí byla až do kovidového období poměrně stabilní. Od roku 2011 do roku 2022 nepřesahovala s výjimkou roku 2019 hranici 1 500 jinak trestných skutků. V roce 2023 činila 1 681, v roce 2024 byla o jeden skutek nižší než 1 575 v roce 2019 a v roce minulém stanula na 1 676 skutcích.
- [3] Například dle šetření IKSP mezi experty v rámci soudnictví ve věcech dětí a mládeže se pro zachování stávající hranice vyslovilo 82,9 % dotázaných soudců, 69,8 % státních zástupců a většina probačních úředníků. Pouze dotázaní pracovníci dětských domovů se školou a diagnostických ústavů se vyslovili ze dvou třetin pro snížení hranice.

Zdroje

- Brazil rejects lowering age of criminal responsibility (2015, červenec 15). BBC. Získáno z <https://www.bbc.com/news/world-latin-america-33343361>.
- Damm, A. & Larsen, B. & Nielsen, H. & Simonsen, M. (2025). Lowering the Minimum Age of Criminal Responsibility: Consequences for Juvenile Crime. *Journal of Quantitative Criminology*, 41 (3), 495–521.

- De Lima slams Padilla's bill lowering criminal age for 'failure of justice' (2025, září). Explained PH. Získáno z <https://explained.ph/de-lima-slams-padillas-bill-lowering-criminal-age-for-failure-of-justice/>.
- Delmage, E. a kol. (2026). The Minimum Age of Criminal Responsibility Internationally—History, Systems and the Future. *Criminal Behaviour and Mental Health*, 36 (1), 21–32.
- Call for German age of criminal responsibility to be lowered to 12 (2026, únor 4). Deutsche Presse-Agentur. Získáno z <https://www.yahoo.com/news/call-german-age-criminal-responsibility-180924239.html>
- CSU proposes criminal code revisions against violent crime (2026, leden 5). German Policy. Získáno z <https://germanpolicy.com/2026/01/05/csu-proposes-criminal-code-revisions-against-violent-crime/>.
- Förslag: 13-åringar ska kunna dömas till fängelse (2026, leden 26). SVT. Získáno <https://www.svt.se/nyheter/inrikes/nya-forslag-om-skarpta-regler-for-unga-brottslinga>.
- Hennessy, J. (2024, říjen). Australia Jailing Children as Young as 10 Northern Territory Lowers Age of Criminal Responsibility. Human Rights Watch. Získáno z <https://www.hrw.org/news/2024/10/21/australia-jailing-children-young-10>.
- Hivert, A. (2026, leden). Sweden lowers criminal responsibility to age 13. *Le Monde*. Získáno z https://www.lemonde.fr/en/international/article/2026/01/29/sweden-lowers-criminal-responsibility-to-age-13_6749913_4.html.
- Hladík, J. (2026, únor). Pohlavní zneužití i vraždy. Kriminalita mladistvých byla loni rekordní. Seznam zprávy. Získáno z <https://www.seznamzpravy.cz/clanek/domaci-zivot-v-cesku-pohlavni-zneuzeni-i-vrazdy-kriminalita-mladistvych-byla-loni-rekordni-298259>.
- Institut pro kriminologii a sociální prevenci. (2024). Děti mladší patnácti let v systému soudnictví ve věcech mládeže. Dostupné z <https://iksp.gov.cz/storage/169/481-Deti-mladsi-patnacti-let-v-systemu-soudnictvi-ve-vecich-mladeze-WEB050824.pdf>.
- Johnson, M. (2024, prosinec 9). Playtime Spent in Detention: The Consequences of Lowering the Age of Criminal Responsibility in Australia's Northern Territory [příspěvek na blogu]. Získáno z <https://minnijl.org/2024/12/09/playtime-spent-in-detention-the-consequences-of-lowering-the-age-of-criminal-responsibility-in-australias-northern-territory/>.
- Joslyn, M. (2025, březen). Sweden may jail 13-year-olds – what about other EU states? Deutsche Welle. Získáno z <https://www.dw.com/en/sweden-may-jail-13-year-olds-what-about-other-eu-states/a-74599789>.
- Legaspi, A. (2019, červen). Some bills fail to pass Senate despite Duterte's certification as urgent. GMA News. Získáno z <https://www.gmanetwork.com/news/topstories/nation/696657/some-bills-fail-to-pass-senate-despite-duterte-s-certification-as-urgent/story/>.
- Ministerstvo lidských práv a občanství Brazílské federativní republiky. (2026, březen). Ministério dos Direitos Humanos e da Cidadania se manifesta contra a redução da maioridade penal [tisková zpráva]. Získáno z <https://www.gov.br/mdh/pt-br/assuntos/noticias/2026/marco/ministerio-dos-direitos-humanos-e-da-cidadania-se-manifesta-contra-a-reducao-da-maioridade-penal>.
- Padilla, R. S. No. 372. Získáno z <https://legacy.senate.gov.ph/lisdata/4686342870!.pdf>.
- Policie ČR. Statistika kriminality. Získáno z <https://policie.gov.cz/statistiky-kriminalita.aspx>.
- Poslanecká sněmovna Brazílské federativní republiky. PEC 171/1993. Získáno z <https://www.camara.leg.br/proposicoesWeb/fichadetramitacao?idProposicao=14493>.
- Salonga, K. (2025, listopad). Number of children involved in crimes significantly drops over the past decade: council. ABS-CBN. Získáno z <https://www.abs-cbn.com/news/nation/2025/11/25/number-of-children-involved-in-crimes-drops-over-the-past-decade-council-1529>.
- Senát Filipínské republiky. House Bill No. 1376, 18th Congress of the Republic. Získáno z <https://issuances-library.senate.gov/ph/bills/house-bill-no-1376-18th-congress-republic>.
- Sigales, J. (2025, srpen). Lowering criminal age doesn't stop youth crime, expert warns. News Insider. Získáno z <https://newsinfo.inquirer.net/2099435/lowering-criminal-age-doesnt-stop-youth-crime-expert-warns>.
- Svozil, M. (2026, únor). Trestní odpovědnost by se mohla snížit pod patnáct let, zní ze všech vládních stran. Novinky. Získáno z <https://www.novinky.cz/clanek/domaci-trestni-odpovednost-by-se-mohla-snizit-pod-patnact-let-pro-je-metnar-i-motoriste-40563200>.
- Swedish National Council for Crime Prevention. (2025). Children under 15 who commit serious offences. Získáno z https://bra.se/download/18.2b0c2d2d1993711e6fd1da04/1758201629656/2025_Children%20under%2015%20who%20commit%20serious%20offences.pdf.
- Vláda Švédského království. (2026). Lagrådsremiss. Skärpta regler för unga lagöverträdare. Dostupné z <https://www.regeringen.se/contentassets/29c477a1d6ae40e29258ad2af676a6dc/skarpta-regler-for-unga-lagovertradare.pdf>.
- Výbor pro práva dítěte. (2019). General comment No. 24 (2019) on children's rights in the child justice system. Dostupné z <https://digitallibrary.un.org/record/3899429?v=pdf>.
- Xavier, L. G. (2026, březen). PEC da Segurança Pública vai ao Plenário hoje, sem redução da maioridade penal. Agência Câmara de Notícias. Získáno z <https://www.camara.leg.br/noticias/1250192-pec-da-seguranca-publica-vai-ao-plenario-hoje-sem-reducao-da-maioridade-penal/>.

Fotografie

- [1] Ilustrační obrázek soudu. Nejvyšší soud 1 USA, Washington, autor: Michaela Luzio Stenzel, 2019.

Financování veřejnoprávních médií v Evropě

Kristýna Sýkorová

Veřejnoprávní média představují nezbytný pilíř zdravé demokracie. Jejich nezávislost přímo souvisí s ekonomickou stabilitou a odolností vůči politickým vlivům. Financování bývá zajištěno skrze modernizované poplatky, o jejichž výši rozhodují nezávislí experti. Setkat se ale můžeme i s financováním ze státního rozpočtu. Ten ovšem nese i svá rizika, neboť tento přístup vyžaduje silnou demokratickou tradici, jinak hrozí ovládnutí médií a jejich přeměna v nástroj státní propagandy. V České republice vznikly debaty právě o možném přechodu na financování ze státního rozpočtu.

Funkční evropské modely financování z poplatků

V západní Evropě se jako funkční model ukazuje příspěvek na fungování veřejnoprávních médií za domácnost. Tento systém opustil vazbu na vlastnictví televizního přijímače a poplatek hradí každá adresa či domácnost. Zajišťuje to stabilní příjmy, které jsou oddělené od státního rozpočtu a přímého vlivu exekutivy.

Německo financuje veřejnoprávní média plošným poplatkem, který spravuje společná nezávislá instituce. O přesné výši tohoto příspěvku nerozhodují přímo politici, ale nezávislé komise expertů (Kommission zur Ermittlung des Finanzbedarfs). Hlavní výhodou je vysoká míra finanční předvídatelnosti a redakční nezávislosti.

Německý systém rovněž funguje solidárně díky propracovanému systému slev a osvobození pro znevýhodněné skupiny obyvatel. Nevýhodou je naopak složitý proces schvalování změn, protože doporučení expertní komise musí jednohlasně potvrdit všech šestnáct spolkových zemí.

Švýcarsko využívá roční poplatek za domácnost, který vybírá pověřená soukromá agentura Serafe. Fakturace probíhá automatizovaně na základě dat z kantonálních registrů obyvatel bez nutnosti složitějšího přihlašování. Tento postup minimali-

Logo České televize [1]

zuje administrativní náklady, snižuje byrokracii a omezuje úniky plateb.

Výhodou švýcarského přístupu je efektivita výběru a automatizace. Nevýhodou je neustálý veřejný tlak, jelikož systém musí svou existenci a výši poplatků opakovaně obhajovat v celostátních referendech. Oba zmíněné modely však prokazují, že institucionální oddělení poplatků od státní pokladny může účinně chránit autonomii médií.

Funkční evropské modely financování ze státního rozpočtu

Mimo uvedené existují také mechanismy, které zajišťují financování ze státního rozpočtu. U těchto případů je důležité zkoumat, zda důsledně oddělují finanční toky od vlivu exekutivní moci. V opačném případě hrozí vznik státní televize, která není schopna podávat objektivní informace.

Příkladem jsou skandinávské země jako Švédsko, Finsko či Dánsko, kde byly tradiční koncesionářské poplatky nahrazeny individuální veřejnoprávní daní vybíranou státem. Tamní modely jsou, i přes své napojení na státní rozpočet, postaveny na silné redakční nezávislosti a odpovědnosti vůči společnosti.

Platba se sice vybírá prostřednictvím daňového systému, ale její výnosy nesměřují do všeobecné státní pokladny. Jsou uloženy na speciálních účtech, ke kterým politici nemají přímý přístup, což funguje jako bariéra proti snahám o “vyhladovění” nepohodlných redakcí. Tímto způsobem je zachována předvídatelnost příjmů, která je pro dlouhodobé plánování kvality obsahu nezbytná.

Dalším osvědčeným prvkem, jak zajistit řádné fungování veřejnoprávních médií i v případě jejich financování ze státního rozpočtu, je zapojení nezávislých expertních orgánů do procesu stanovení výše rozpočtu veřejnoprávního média na konkrétní období dopředu.

Stabilita v dánském či švédském systému je navíc posílena víceletými smluvními rámci, které fixují financování na období přesahující standardní volební cyklus. Díky garanci předvídatelnosti mohou média dlouhodobě plánovat, investovat do technologických inovací a rozvíjet kvalitní obsah. Tyto mediální zákony se například v Dánsku schvalují na čtyři roky, zatímco ve Švédsku na celá licenční období v délce až osmi let.

Státy jako Nizozemsko či Dánsko sice přešly na přímé financování ze státního rozpočtu, jejich mediální prostředí se však opírá o silně zakořeněnou kulturu redakční nezávislosti. Média se tak dokážou díky právu veta novinářů a vnitřní kultuře otevřené debaty efektivně bránit politickým zásahům.

V Nizozemském prostředí je například zákonem o médiích zakázáno, aby stát jakkoliv zasahoval do obsahu vysílání. Nezávislost dánských veřejnoprávních médií je již od 1849, zaručena zákazem cenzury a mediálním zákonem chránícím redakční autonomii. V současné Evropě tudíž neexistuje jednotný recept na financování veřejnoprávních médií, přesto lze vysledovat jasné trendy.

Z hlediska nákladů zůstávají tato média pro občany velmi dostupná. Dle analýzy Evropské vysílací unie (EBU) zastupující 56 zemí Evropy, Blízkého východu a severní Afriky z roku 2023 činí průměrný měsíční poplatek Evropana zhruba 3,4 eura, což je méně než polovina ceny běžných streamovacích platform.

Rizika státního rozpočtu: Lekce z Maďarska a Slovenska

Zkušenosti ze střední Evropy ukazují, že přechod na rozpočtové financování nemusí být vždy úspěšný a takový krok může být zneužit k potlačení kritické žurnalistiky. Konkrétním případem tohoto vývoje jsou Maďarsko a Slovensko.

Tamní zrušení koncesionářských poplatků a jejich nahrazení státním financováním provázely legislativní změny, které exekutivě usnadnily vliv na rozpočet a personální obsazení daných institucí. Po roce 2010 prošla maďarská média zásadní transformací, v jejímž rámci vláda zrušila koncesionářské poplatky a veškerou finanční agendu centralizovala do nově vytvořeného fondu MTVA.

Původním vysílatelům formálně zůstala redakční odpovědnost i kontrolní orgány, ale zůstali plně závislí na fondu řízeném politicky obsazenou mediální radou. Tento model účelového oddělení formální odpovědnosti od skutečné kontroly nad rozpočtem usnadnil politické ovládnutí celého vysílání.

Podobnou cestou se vydalo Slovensko, které v roce 2023 zrušilo koncesionářské poplatky a nahradilo je modelem přímého státního příspěvku navázaného na HDP. Na první pohled se tento systém mohl zdát bezpečný, protože stanovoval jasný, zákonem garantovaný a nárokovatelný rozpočet v původní výši 0,17 % HDP. Cílem bylo, aby se částky upravovaly automaticky dle stavu ekonomiky.

Díky tomu by se o financích nemuselo každoročně vyjednávat s vládou a politici by do procesu nemohli zasahovat. Praxe však ukázala, že ke změně pevné vazby formálně stačí prostá parlamentní většina. Nová vláda již na konci roku 2023 tento podíl snížila na 0,12 % HDP. Tímto krokem klesl rozpočet slovenského telerohlasu o 30 %, čímž přišel o 55 milionů eur a pro rok 2024 klesl z plánovaných 186 milionů na 131 milionů eur. Finální částka pro rok 2024 byla zhruba třetina toho, s čím hospodaří česká veřejnoprávní média.

Jen ze samotných koncesionářských poplatků má Česká televize (ČT) odhadovaný roční příjem

okolo 6,7 miliardy korun a Český rozhlas (ČRo) 2,5 miliardy, což je dohromady 9,2 miliardy korun. V kontextu slovenských státních výdajů by snižená částka, 55 milionu eur, dokázala na celých 15 let financovat slovenskou státní tiskovou agenturu, jejíž rozpočet je tvořen stejným mechanismem o podílu 0,0029 % HDP a pro rok 2025 činí 3,6 milionu eur.

Budoucnost veřejnoprávních médií v České republice

Ke určitým změnám ve financování veřejnoprávních médií přistoupila již vláda minulá a plánuje je i nynější vláda Andreje Babiše. Vláda Petra Fialy tzv. velkou mediální novelou v minulém roce upravila výši televizního poplatku na 150 Kč měsíčně. Jednalo se o první navýšení o roku 2008, kdy se částka zvedla ze 120 Kč na 135 Kč.

Velká mediální novela měla po patnácti letech stagnace mimo zvýšení poplatku také stabilizovat financování ČT a ČRo. Vyústila ovšem v jeden z nejostřejších politických konfliktů v oblasti médií. Samotný proces provázely ostré politické i mediální střety a odborníci vytýkali jeho nedostatečnou veřejnou debatu.

Vládní koalice byla v průběhu roku 2024 a 2025 opakovaně kritizována za to, že detaily nových finančních mechanismů držela v tajnosti, což znemožňovalo hlubší veřejnou i odbornou kontrolu. Tehdejší generální ředitel ČT, Jan Souček, již koncem roku 2024 upozorňoval, že bez jasných informací o budoucím toku financí dojde k rozpočtovému provizoriu v některých částech instituce.

Politický tlak na veřejnoprávní média se v tomto období neomezoval pouze na ekonomickou rovinu, ale nabýval podobu přímých verbálních i legislativních útoků. Mezinárodní pozorovatelé zaznamenali zvýšenou intenzitu agresivní rétoriky vůči novinářům, která v mnoha ohledech připomínala situaci v okolních státech visehradského regionu.

Jak uvádí Balkan Insight, debata o financování se stala “nekonečnou reprízou” politického boje, kde byla nezávislost médií využívána jako rukojmí v rámci předvolebních kampaní.

Zatímco vládní strany prosazovaly modernizaci definice plátce zahrnující chytré telefony a tablety, opozice vedená hnutími ANO a SPD soustavně pracovala na delegitimizaci samotného principu koncesionářských poplatků.

V lednu tohoto roku oznámila nová vládní koalice, ANO, SPD a Motoristé, záměr plně zrušit koncesionářské poplatky a od roku 2027 převést financování ČT a ČRo přímo na státní rozpočet. Tento přechod má proběhnout dvoufázově.

V tomto roce sice zůstanou v platnosti stávající sazby 150 Kč za televizi a 55 Kč za rozhlas, vládní návrh však počítá s dočasným osvobozením vybraných skupin obyvatel. Už v rámci pouhých příprav vyvolal tento krok ostrou kritiku opozice a vedení samotných veřejnoprávních médií.

Kritici varují před “maďarským scénářem”, kde finanční závislost na exekutivě vedla k úplnému ovládnutí veřejnoprávní sféry. Ochrana institucionálního odstupu mezi státní pokladnou a redakcemi tak zůstává klíčovou výzvou pro udržení demokracie v České republice i v nadcházejících letech.

Zdroje

- AN DER SLOOT, Bart a VAN KELLER, F. Rechtliche Rahmenbedingungen für Mediaagenturen in den Niederlanden. In: Mediaagenturen im internationalen Vergleich. Online. Kap. X, s. 456–480. Dostupné z: https://bartvandersloot.com/onewebmedia/Legal_Regulation_of_media_agencies_in_th.pdf
- BŘEŠŤAN, Robert. Čí je teda ta televize? Nejistá budoucnost českých veřejnoprávních médií. HlídacíPes.org [online]. 2024 [cit. 2025-03-05]. Dostupné z: <https://hlidacipes.org/ci-je-teda-ta-televize-nejista-budoucnost-ceskych-verejnopravnich-medii/>
- ČESKÁ TELEVIZE. Rozpočet České televize na rok 2025 [online]. Praha: Česká televize, 2024 [cit. 2025-03-05]. Dostupné z: https://www.ceskatelevize.cz/vse-o-ct/api/media/documents/Rozpocet_Ceske_televize_na_rok_2025.pdf
- ČT24. Slovenská vláda schválila novelu o RTVS. Česká televize [online]. 2024 [cit. 2025-03-05]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/clanek/svet/slovenska-vlada-schvalila-novelu-o-rtvs-348553>
- ČT24. Šéfové ČT a ČRo vyzvali k debatě o financování veřejnoprávních médií. Česká televize [online]. 2024 [cit. 2025-03-05]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/clanek/domaci/sefove-ct-a-cro-vyzvali-k-debate-o-financovani-verejnopravnich-medii-369962>
- DEUTSCHE WELLE. Czech Republic: Government attacks public television and radio. DW.com [online]. 2024 [cit. 2025-03-05]. Dostupné z: <https://www.dw.com/en/czech-republic-government-attacks-public-television-and-radio/a-76009348>
- DRAGOMIR, Marius. Danish Broadcasting Corporation (DR). In: State Media Monitor. Online. Media and Journalism Research Center (MJRC), vydáno 22. 8. 2025. Dostupné z: <https://statemediamonitor.com/2025/08/danish-broadcasting-corporation-dr/>

- EAST FLANK. The Czech Government Plans Changes to Public Media Funding, but Keeps the Details Secret [online]. 2024 [cit. 2025-03-05]. Dostupné z: <https://eastflank.eu/democracy/analysis/the-czech-government-plans-changes-to-public-media-funding-but-keeps-the-details-secret>
- EBU. Funding of Public Service Media 2025 [online]. Geneva: European Broadcasting Union, 2025 [cit. 2025-03-05]. Dostupné z: <https://www.ebu.ch/publications/funding-of-public-service-media-2025>
- EUROPEAN COMMISSION. Claim on the state aid for the Hungarian public service media providers. Brussels: European Commission, 2016.
- Fee overview - Serafe. Online. Zurich: SERAFE AG, Swiss Collection Agency for the Radio and Television Fee, 2026. Dostupné z: <https://www.serafe.ch/en/the-fee/fee-overview/>
- GOSLING, Tim. Battle Over Czech Public Service Broadcaster: Another Rerun? Balkan Insight [online]. 26. 2. 2025 [cit. 2025-03-05]. Dostupné z: <https://balkaninsight.com/2025/02/26/battle-over-czech-public-service-broadcaster-another-rerun/>
- HENNINGSEN, Astrid a Adam KRČÁL. Public financing of news media in the EU: Final report. Luxembourg: Publications Office of the European Union, 2024. ISBN 978-92-68-08388-8.
- KRAUSOVÁ, Marta a Markéta NOVÁKOVÁ. Srovnání postupů pro výběr členů dohledových orgánů veřejnoprávních televizí. Praha: Parlamentní institut, 2022. Srovnávací studie č. 5.418.
- MICHÁLEK, Matyáš. Komparace modelů financování médií veřejné služby na základě návrhů vzešlých z veřejné politické debaty. Praha, 2026. Bakalářská práce. Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd.
- NOVINKY.CZ. Nevíme o novém financování vůbec nic, změna od ledna není reálná, stěžoval si ředitel ČT. Novinky.cz [online]. 2024 [cit. 2025-03-05]. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/clanek/domaci-nevime-o-novem-financovani-vubec-nic-zmena-od-ledna-neni-realna-stezoval-si-reditel-ct-klempirovi-40568781>
- PUBLIC MEDIA ALLIANCE. The Illusion of a Public Service Broadcaster [online]. 2024 [cit. 2025-03-05]. Dostupné z: <https://www.publicmediaalliance.org/the-illusion-of-a-public-service-broadcaster/>
- ŘÍHOVÁ, Barbora. Analýza politického vlivu na média veřejné služby v Maďarsku a Polsku od roku 2010 do roku 2024. Praha, 2025. Bakalářská práce. Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd.
- SEHL, Annika, ZEITEL-BANK, Natascha, TRAPPEL, Josef a TOMAZ, Tales. Public service media: funding and governance options. Online. London: The British Academy, 2026. Dostupné z: https://www.thebritishacademy.ac.uk/documents/6012/Public_Service_Media_Policy_Briefs.pdf
- SLOVAK REPUBLIC. Reply concerning the CoE platform alert: Government Slashes Budgets at Slovak Public Broadcaster RTVS [online]. Strasbourg: Council of Europe, 2024 [cit. 2025-03-05].
- STATE MEDIA MONITOR. MTVA Profile [online]. 2025 [cit. 2025-03-05]. Dostupné z: <https://statemediamonitor.com/2025/09/mtva/>
- STEJSKALOVÁ, Klára. Financování České televize. Praha, 2024. Diplomová práce. Univerzita Karlova, Právnická fakulta.
- THE BRITISH ACADEMY. British Academy submission to BBC Charter Review public consultation. Online. London: The British Academy, březen 2026. Dostupné z: https://www.thebritishacademy.ac.uk/documents/6154/British_Academy_response_to_BBC_Charter_Review_green_paper.pdf
- THOMASS, Barbara et al. Public service media: Exploring the influence of strong public service media on democracy. In: TRAPPEL, Josef a Tales TOMAZ (eds.). Success and failure in news media performance. Gothenburg: Nordicom, 2022, s. 187–209. ISBN 978-91-88855-58-9.
- URBÁN, Ágnes, Gábor POLYÁK a Kata HORVÁTH. How Public Service Media Disinformation Shapes Hungarian Public Discourse. Media and Communication. 2023, roč. 11, č. 4, s. 62–72. ISSN 2183-2439.
- Výbor pro digitální technologie, kulturu, média a sport (Digital, Culture, Media and Sport Committee). Annex: Funding for public service broadcasting. Online. London: Parliament UK, 2021. Dostupné z: <https://publications.parliament.uk/pa/cm5801/cmselect/cmcmds/156/15609.htm>

Fotografie

- [1] Logo České televize. Česká televize, autor: JUDr. Michala Plachká, LL.M, 2026.

Aktuality sekce Mezinárodní politika, byznys a lidská práva

Klára Čepičková

Erdoğanův protivník čelí trestnímu stíhání

Ekrem İmamoğlu, starosta Istanbulu a hlavní politický oponent tureckého prezidenta Recepta Tayyip Erdoğana, byl v minulém roce zatčen jako hlavní obviněný v případě korupce spolu s 406 zaměstnanci města Istanbul. Od začátku března by mělo probíhat soudní řízení v této věci.

İmamoğlu je členem tamní Republikánské lidové strany (CHP) a uvažuje se o něm, jako o možné protikandidátovi Erdoğana v nadcházejících tureckých prezidentských volbách. Ty se budou konat v květnu roku 2028. Probíhající trestní stíhání je tak ze zahraničí vnímáno jako pokus o zastrašení opozice a zneužití turecké justice.

Trvají také obavy o porušování lidských práv. Konkrétně práva na spravedlivý proces a zneužívání státní moci. Vzhledem k tomu, že svědecké výpovědi, na kterých případ stojí, zůstávají nepřezkoumatelné a anonymní, a advokát zastupující İmamoğlu byl vzat do vazby, jsou tyto obavy rozhodně opodstatněné.

Dostupnější interrupce v EU

Na konci února tohoto roku oznámila Evropská komise, že Evropský sociální fond může být členskými státy používán pro podporu bezpečné a dostupné interrupce. Tento krok přichází v reakci na občanskou iniciativu „*My Voice, My Choice*“, která získala podporu napříč EU s více než jedním milionem podpisů.

V EU už zbývají pouze dva členské státy, které mají ohledně potratů velmi přísnou právní úpravu. Jedná se o Polsko a Maltu. Pro mnoho žen ale tato služba bohužel stále zůstává nedostupná i skrz finanční náklady. Úkolem členských států by mělo být do budoucna využít evropské fondy ke zlepšení situace pro ženy po celé EU.

EU podpoří zvýšení dostupnosti interrupce [1]

Právní stát a demokracie v Africe na ústupu

Na začátku března byla zveřejněna studie Nadace Mo Ibrahima a Haagského institutu pro inovace práva, která upozorňuje na postupný ústup principů právního státu v Africe. Upozorňuje taktéž na rostoucí politickou nestabilitu, korupci a porušování lidských práv v oblasti.

I přes celkové klesající standardy se v některých zemích situace zlepšuje. Zmínit lze např. situaci v Etiopii, Tanzanii a Rwandě. Autoři studie apelují na africké lídry a vyzývají je k soustředění se na dlouhodobou stabilitu, ekonomický růst a demokracii. Na stejné hodnoty klade důraz i Mezinárodní federace pro lidská práva v otevřeném dopise pro letošní summit Africké unie.

Genderově podmíněné násilí v Evropě

Agentura EU pro základní práva (FRA) zveřejnila výsledky své studie o genderově podmíněném násilí a násilí na ženách. Výsledky jsou bohužel smutné. Jedna ze tří žen v EU zažije za svůj život fyzické nebo sexuální násilí. Zvyšují se i podíly žen, které zažijí online stalking, sexuální obtěžování na internetu a sledování polohy partnerem.

Násilí na ženách také zůstává často neohlášené. Jen zhruba v šesti procentech případů se o násilí spáchaném partnerem dozví policie. V ostatních případech jsou čísla trochu pozitivnější, ale pořád jde zhruba o desetinu případů. Situace v této oblasti i nadále zůstává kritická

FRA apeluje na členské státy, aby lépe podpořovaly oběti a ohlašování a změnily definici znásilnění tak, aby byla postavená na nedostatku souhlasu. Důraz je kladen i na posílení ochrany proti ekonomickému, psychologickému a online násilí.

Zdroje

Türkiye: Leading Opponent of Erdoğan on Trial (2026, březen 3). Human Rights Watch. Získáno z: <https://www.hrw.org/news/2026/03/03/turkiye-leading-opponent-of-erdogan-on-trial>

Landmark Win on Abortion in the EU (2026, únor 28). Human Rights Watch. Získáno z: <https://www.hrw.org/news/2026/02/28/landmark-win-on-abortion-in-the-eu>

Report warns of decline in African rule of law (2026, březen 6). African Law and Business. Získáno z: <https://www.africanlawbusiness.com/news/report-warns-of-decline-in-african-rule-of-law/>

FIDH. (2026). Urgent call to the African Union Heads of State to address deteriorating rule of law and democracy in Africa. Dostupné z: <https://www.fidh.org/en/international-advocacy/african-union/open-letter-urgent-call-to-the-african-union-heads-of-state-to>

FRA. (2026). EU-wide survey highlights scale of psychological, economic, and cyber violence against women. Dostupné z: <https://fra.europa.eu/en/news/2026/eu-wide-survey-highlights-scale-psychological-economic-and-cyber-violence-against-women#>.

Fotografie

[1] EU podpoří zvýšení dostupnosti interrupce. IMG_4880.JPG, autor: Tomáš Opat, 2025.

4) Česká republika a lidská práva

Vedoucí sekce: Livia Ivánková

Nový trestný čin v testu ústavnosti

Ondřej Kučera

Minulý měsíc Ústavní soud jednohlasně zamítl návrh na zrušení pozměňovacího návrhu k takzvanému Lex Ukrajina VII. Potvrdil tak ústavnost nově zavedeného trestného činu neoprávněné činnosti pro cizí mocnost. Proč ale nový trestný čin vůbec vznikl a jaká byla argumentace Ústavního soudu pro jeho setrvání?

Ústavní soud se v nálezu sp. zn. Pl. ÚS 5/25 zabýval návrhem skupiny senátorů na zrušení části zákona č. 24/2025 Sb., kterým se mění zákon č. 65/2022 Sb., o některých opatřeních v souvislosti s ozbrojeným konfliktem na Ukrajině (tzv. Lex Ukrajina VII). Hlavním bodem sporu byl ovšem pozměňovací návrh č. 5055 poslance M. Exnera, který navrhovatelka označila za protiústavní přílepek. Návrh zavedl v § 318a trestního zákoníku zcela nový trestný čin neoprávněné činnosti pro cizí moc. Jaký byl ale důvod pro vytvoření nové skutkové podstaty?

Důvodová zpráva návrhu uvádí, že dosavadní právní normy trestního zákoníku směřovaly pouze na určité formy spolupráce s cizí mocností, jako bylo například vyzvědačství či ohrožení utajované informace, které mířily především na nakládání s utajovanými informacemi. Stát však může poškodit i vyzvídání neutajovaných informací, například shromažďování informací o důležité infrastruktuře.

Jedním z impulzů ke změně dosavadní úpravy jsou dle důvodové zprávy také: „...události z roku 2022, kdy zpravodajské služby prokázaly působení spolupracovníka cizí moci ve státní správě České republiky“. Nejspíš se jedná o případ „krtka“, kdy vysoce postavený pracovník Ministerstva zahraničních věcí s nejvyšším stupněm prověrky donášel tajné informace ruské rozvědky.

Plénium Ústavního soudu se shodlo [1]

Vedle zpravodajské činnosti zmiňuje důvodová zpráva problém i u jiných trestných činů. Současná právní úprava totiž postihuje samotný trestný čin ale už nezohledňuje, že pachatel jednal na pokyn nebo ve prospěch cizí moci.

Testování přílepků

Ústavní soud nejprve posuzoval, zda návrh představuje legislativní přílepek, tedy pozměňovací návrh, který nesdílí stejný předmět a nebo účel jako původní znění zákona. Proti přílepkům se soud dlouhodobě vymezuje a zformuloval tak tříkrokový algoritmus přezkumu přílepků.

1) Přílepek je pozměňovací návrh, který nemá úzký vztah ani k účelu, ani k předmětu původní-

ho návrhu zákona, a současně ve sněmovně nebylo dosaženo širokého konsenzu na jeho přijetí. „Širokým konsenzem“ Ústavní soud myslí přinejmenší ústavní většinu při závěrečném hlasování o návrhu zákona obsahujícího daný pozměňovací návrh v závěru třetího čtení v Poslanecké sněmovně; relevantní ale je i to, jakou podporu mělo přijetí samotného pozměňovacího návrhu. 2) Následně je třeba posoudit intenzitu, v níž zasahuje ústavní pravidla a principy. Přitom je potřeba brát v potaz, že přílepek vždy obchází zákonodárnou iniciativu a narušuje právní stát. 3) V návaznosti na to je třeba zvážit, zda nad porušenými ústavními pravidly a principy nepřevažují jiné, protichůdné ústavní hodnoty, pro které je namíste úpravu nerušit.

Při použití tohoto testu dospěl Ústavní soud k závěru, že pozměňovací návrh není protiústavním přílepkem. Uvedl, že návrh zavádějící nový trestní institut nemá vztah k obsahu novelizace, která se zaměřovala na regulaci pobytu cizinců v souvislosti s konfliktem na Ukrajině. Následně se však soud zaměřil na účel novelizace a pozměňovacího návrhu a našel mezi nimi zřejmou shodu. Původní zákon i pozměňovací návrh totiž směřovaly ke společnému cíli, a to k řešení aktuální situace spojené se zmíněným konfliktem. Pro Ústavní soud bylo také podstatné, že o pozměňovacím návrhu proběhla parlamentní diskuze, v níž měla opozice reálnou možnost vyjádření. Nic tedy nebránilo tomu, aby byl pozměňovací návrh přijat jako výsledek diskuze vedené napříč politickým spektrem, v němž všichni zúčastnění měli příležitost se s projednávanou materií podrobně seznámit a informovaně se k ní vyjádřit.

Snaha o řešení obstrukcí

Při projednávání návrhu zákona došlo k zavedení pevné doby hlasování, čímž vláda usilovala o řešení obstrukcí. Utla tak rozpravu dříve, než se všichni přihlášení řečníci dostali ke slovu. Ústavní soud v tom spatřoval střet dvou principů – svobody poslanců účastnit se parlamentní rozpravy a jejich rovnosti na straně jedné, a principu rozhodování většiny na straně druhé.

Při poměrování těchto dvou východisek vyzdvihl soud význam otevřené parlamentní diskuze. Proto zkoumal, zda měli opoziční poslanci dostatečnou možnost se k návrhu vyjádřit v průběhu třetího

čtení. Z videozáznamů shledal, že dostali. Dále konstatoval, že „*přinejmenším některé z těchto projevů lze vyhodnotit jako obstrukční*“. Opoziční poslanci navíc měli celý měsíc mezi druhým a třetím čtením, aby se ke pozměňovacímu návrhu vyjádřili.

Ústavní soud proto uzavírá, že přijetí procedurálního návrhu na stanovení pevné doby hlasování bylo legitimní i přes zásah do ústavního principu svobody rozpravy a rovnosti poslanců, jelikož dosáhlo účelu ochrany protichůdného principu – vlády většiny. Závěrem se Ústavní soud odkázal na svou starší judikaturu, v níž uvedl: „*Většina má právo vládnout a menšina musí mít reálnou možnost vyjádřit svůj názor*“.

Ústavní soud řešil i další vady legislativního procesu, nicméně shledal, že z důvodu podstatné snížení intenzity zásahu ústavních principů a pravidel není namíste napadenou úpravu zrušit.

Obecná východiska

V předposlední části nálezu Ústavní soud přistoupil k věcnému posouzení návrhu. V první řadě se zabýval námitkou navrhovatelky, podle níž pozměňovací návrh porušuje zásadu legality. Ústavní soud dále konstatoval, že mu v zásadě nepřísluší posuzovat, jaký typ jednání má být trestný. Může tedy zasáhnout pouze v případě, že by přijatá trestněprávní norma byla nepřijatelně represivní. Napadené ustanovení však za nepřijatelně represivní neshledal.

K námitce stěžovatelky, že namítaná skutková podstata nenaplnuje požadavky na určitost, jasnost či předvídatelnost Ústavní soud konstatoval, že i trestně právní normy mohou obsahovat neurčité či obecné pojmy. Ty jsou následně konkretizovány výkladem soudů. I trestní právo musí, byť opatrněji než jiná právní odvětví, být schopné v dynamicky se vyvíjející době reagovat na nové výzvy. Samotná skutečnost, že v procesu nalézáni má soud vícero možností výkladu, z nichž následně zvolí jedinou správnou, tedy nezakládá ústavněprávní deficit této normy.

Důležité je podle nálezu také jasné a vzájemně odlišitelné vymezení jednotlivých trestných činů. Skutkové podstaty musí být formulovány tak, aby postihovaly konkrétní typ společensky škodlivého jednání. Díky tomu lze jednotlivé skutky rozlišo-

vat a podřadit pod skutkovou podstatu, která jim nejlépe odpovídá. Jedná se o tzv. typizační funkci skutkových podstat trestných činů. V posuzovaném případě se projevuje tím, že nový trestný čin nemíří čistě na utajované informace jako trestné činy mířily doposud, ale nýbrž i na běžné – neutajované informace.

K posouzení konkrétní normy

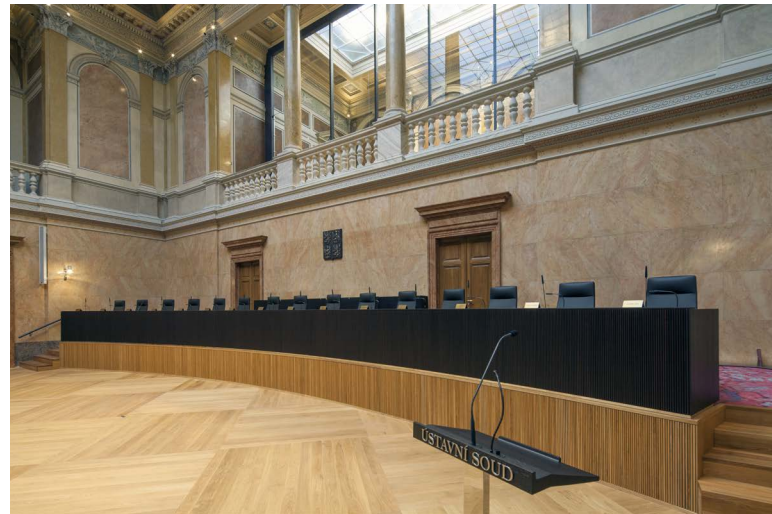
Dále se zabýval interpretací konkrétní normy a posuzoval, zda je z ní dostatečně jasné, jaké jednání je trestné. Cizí mocností je jakákoliv země, kterou není Česká republika, jakož i mezinárodní organizace či jejich orgány. Touto mocností tak může být i Evropská unie, nicméně legální a oprávněná činnost vůči ní nebude spadat pod § 318a trestního zákoníku. Z toho rovněž plyne, že dané jednání musí být protiprávní, ergo pokud je obsažené v právním řádu, nový trestný čin se na něj nemůže ani vztahovat. Podle Ústavního soudu lze z důvodové zprávy dovodit, že ustanovení nedopadá na takzvané osamělé vlky, kteří jednají na vlastní pěst a bez vazby na cizí mocnost.

Speciální úmysl představuje další zásadní mantinel, který podle Ústavního soudu výrazně zužuje možný rozsah trestnosti. Pachatel musí jednat s úmyslem ohrozit či poškodit ústavní zřízení, svrchovanost, územní celistvost nebo bezpečnost státu. Ústavní soud přitom zdůrazňuje, že tento úmysl musí směřovat k jednání, které je reálně způsobilé ohrozit nebo poškodit chráněný zájem, nikoliv se jej dotknout pouze hypoteticky či domněle.

Ústavní soud tak na základě zmíněných argumentů shledal, že namítaná právní úprava je ústavně komfortní.

Poznámky

- [1] Rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ze dne 12. prosince 2024 ve věci č. 10145/22, Y proti České republice.
- [2] Čl. 3 Evropské Úmluvy o ochraně lidských práv a svobod
- [3] Čl. 8 Evropské Úmluvy o ochraně lidských práv a svobod
- [4] Disentní stanovisko uplatnili ústavní soudci Tomáš Langášek, Milan Hulmák, Veronika Křesťanová, Dita Řepková a Jan Wintř.
- [5] Sekundární viktimizací se rozumí situace, kdy je oběť po primárním zásahu do své integrity vystavena dalšímu traumatizujícímu zacházení v důsledku necitlivých či nevhodně nastave-

Plénium Ústavního soudu se shodlo [1]

ných procesních postupů a dochází tak k opětovnému prožití traumatu v rámci samotného trestního řízení.

Zdroje

- Nález Ústavního soudu ze dne 25. února 2026, sp. zn. Pl. ÚS 5/25. Dostupné zde: https://www.usoud.cz/fileadmin/user_upload/Tiskova_mluvci/Publikovane_nalezky/2026/Pl_%C3%9AS_5_25_AN.pdf.
- Důvodová zpráva Ministerstva spravedlnosti z roku 2024 k zákonu č. 24/2025 Sb. (sněmovní tisk č. 635). Získáno z <https://www.ppvv.cz/duvodova-zprava/duvodova-zprava-k-zakonu-c-24-2025-sb-kterym-se-meni-zakon-c-65-2022-sb-o-nekterych-opatrenich-v-souvislosti-s-ozbrojenym-konfliktem-na-uzemi-ukrajiny-vyvola-nym-invazi-vojsk-ruske-federace-ve-zneni-po>.
- (15. září, 2022). Lipavský: BIS objevila „krtka“ na ministerstvu zahraničí. Roky vynášel Rusům. iDNES.cz. Získáno z https://www.idnes.cz/zpravy/domaci/ministerstvo-zahranici-zamestnanec-rusko-spionaz-cesko.A220915_192927_domaci_remy.

Fotografie

- [1] Plénium Ústavního soudu se shodlo. Nový trestný čin bude zachován. Budova Ústavního soudu, autor: Jakub Dubják, Upraveno: oříznutí.
- [2] Plénium Ústavního soudu se shodlo. Nový trestný čin bude zachován. Sněmovní sál po rekonstrukci, autor: Aleš Ležatka.

Aktuality české sekce

Jonáš Hodaň

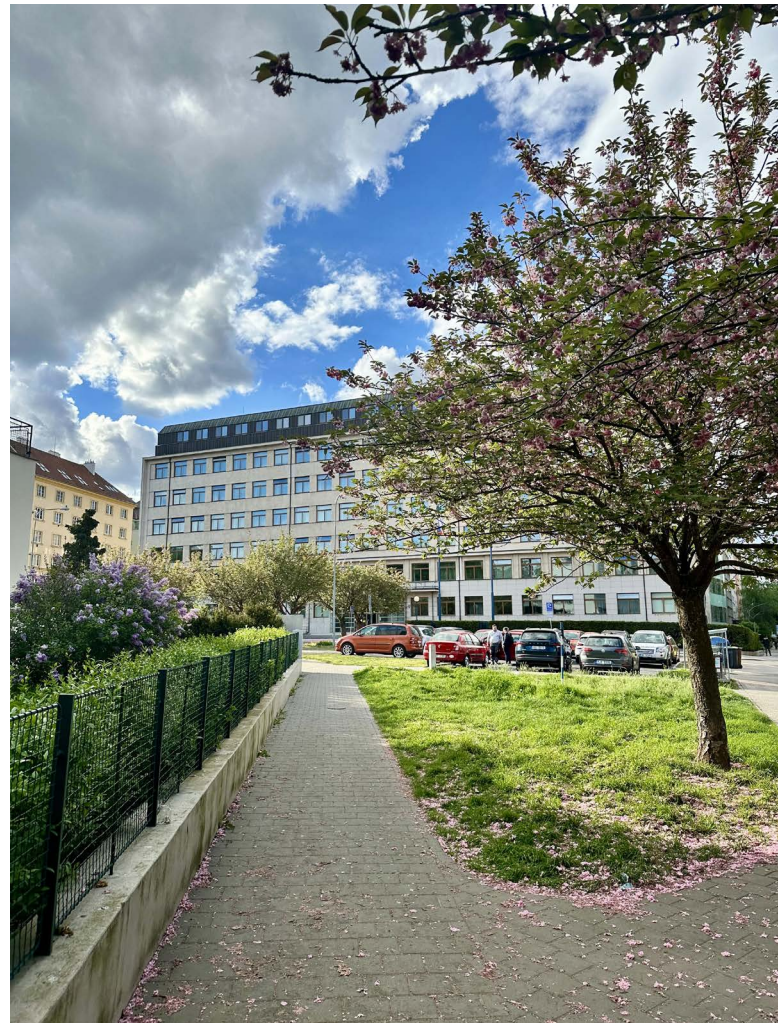
Stěžovatel s omezenou svéprávností nemohl prokázat zlepšení svých schopností

Stěžovatel byl po nabytí zletilosti zbaven způsobilosti k právním úkonům. Následně byl v návaznosti na změnu právní úpravy omezen ve svéprávnosti. V roce 2021 se v zájmu stěžovatele na soud obrátila nezisková organizace s návrhem na navrácení svéprávnosti a schválení smlouvy o nápomoci. U stěžovatele totiž mělo dojít k výraznému zlepšení jeho stavu.

Obecné soudy však takovému návrhu nevyhověly. Nově upravily omezení svéprávnosti tak, že stěžovatel nemůže nakládat s částkou přesahující 1 500 Kč týdně, bez souhlasu nemůže uzavřít manželství či registrované partnerství, vstupovat do pracovněprávních vztahů, přebírat zásilky do vlastních rukou či uzavírat nájemní smlouvy a není způsobilý k řadě dalších úkonů. Nemůže také kandidovat ve volbách.

Ústavní soud obecným soudům vytkl, že napadená rozhodnutí jsou v určitých aspektech vnitřně rozporná.[1] Na jedné straně totiž soudy uznaly posun stěžovatele, ale na straně druhé nebyl přiznán význam skutečnosti, že po dobu omezení stěžovatel nezpůsobil žádné problémy, které by vedly k poškození jeho zájmů. Podle obecných soudů tyto zájmy nebyly poškozeny díky opatrovníkovi. Což je, velmi zjednodušeně řečeno, paradoxní, neboť pak by žádná osoba s opatrovníkem nemohla prokázat zlepšení.

Ačkoli obecné soudy správně identifikovaly, že stěžovatel má potíže s orientací v počtech či potíže s placením nájmu, Ústavní soud odmítl způsob, jakým z těchto dílčích deficitů dovodily hrozbu závažné újmy téměř ve všech oblastech jeho života, konkrétně při uzavírání manželství či registrovaného partnerství. Obecné soudy vůbec nezohlednily nemajetkovou a emoční dimenzi navazování vztahů osob s postižením, která spadá do rozsahu jejich základního práva na soukromý a rodinný život. Takový paušalizující přístup je podle Ústavního soudu s ohledem na lidskoprávní charakter práva uzavřít manželství nepřijatelný.

Také Nejvyšší soud se zabýval úpravou omezení svéprávnosti [1]

Nyní je na obecných soudech, aby uvedené nedostatky napravily. Nemožnost kandidatury ve volbách však nadále trvá. V této části obecné soudy své závěry dostatečně odůvodnily.

Omezení svéprávnosti podruhé - inflace jako hledisko pro stanovení disponibilní částky?

V této věci posuzovaný jednotlivec sice nepožadoval navrácení plné svéprávnosti, ale rozporoval výši měsíční částky, se kterou může nakládat. [2] V době, kdy posuzovaný pracoval a současně pobíral invalidní důchod, mohl volně nakládat s částkou 15 000 Kč měsíčně. Poté, co o zaměstnání přišel, soudy snížily tuto částku na 4 500 Kč měsíčně. Při novém stanovení měsíčního limitu vycházely ze znaleckého posudku z roku 2018.

Posuzovaný jedinec požadoval zvýšení na původních 15 000 Kč nikoliv z důvodu, že by se jeho zdravotní stav zlepšil, ale protože v posledních letech došlo vzhledem k inflaci k výraznému růstu cen zboží a služeb. Zdůraznil, že není důvod stanovit limit „na tak nízkou částku, která mu neumožňuje ani pokrytí minimálních radostí, představujících občasně nákupy pochutin, cigaret, kávy a jiných nápojů“.

Nejvyšší soud se ztotožnil s potřebou určitého zvýšení měsíční částky. Nicméně zdůraznil, že kromě potřeby „valorizace“ peněžního limitu vycházejícího ze znaleckého posudku z roku 2018 musí být brán zřetel především na subjektivní hlediska vyjadřující majetkové, zejména příjmové možnosti posuzovaného.

Soudy nižších stupňů sice správně uzavřely, že po ztrátě zaměstnání bylo nutné peněžní limit snížit, nezabývaly se ovšem možnostmi stanovení částky vyšší než 4 500 Kč. Ta byla posuzovanému stanovena již v roce 2019, když tehdejší příjem tvořil také pouze invalidní důchod, a to v částce kolem 11 000 Kč. V současnosti však dovolatel pobírá 17 001 Kč. Takové poměry podle Nejvyššího soudu proto nevyklučují zvýšení předmětné částky. S 15 000 Kč měsíčně však dovolatel patrně počítat nemůže.

Nejvyšší soud se dále ztotožnil s tvrzením dovolatele, že „mu nikdo nemůže přikazovat, za co konkrétně může či nemůže tyto peníze utratit“. Nicméně pokud veškerý obnos peněz utratí za cigarety, nemůže si pak stěžovat, že si v daném měsíci již nemůže koupit jiné požitky. S ohledem na nákupní zvyklosti dovolatele bude patrně vhodné zvážit rozdělení peněžního limitu do kratších období.

Zásah trestního práva do rodinných vztahů až jako prostředek *ultima ratio*

Nejvyšší soud osvobodil rodiče odsouzené za ohrožování výchovy dítěte, kteří původně dostali podmínku.[3] Bylo jim kladeno za vinu, že o svého syna neprojevovali zájem, emoce, nehovořili s ním, křičeli na něj. Posílali ho do školy v roztrhaném, zapáchajícím oblečení. Svě zájmy sobecky upřednostňovali nad zájmy dítěte. Chlapec se nyní nachází v pěstounské péči.

Nejvyšší soud zdůraznil, že ne každé porušení povinnosti rodičů pečovat o své děti zakládá trestní odpovědnost. Z hlediska zasahování státu do patologických rodinných vztahů poškozujících děti rozlišuje tři skupiny případů:

1) Péče o děti z různých důvodů není optimální a neodpovídá povinnostem podle § 858 OZ, avšak tento stav nevyžaduje zásah státu, takový zásah by způsobil více negativních než pozitivních důsledků; 2) zanedbávání péče již dosáhne takového stupně, že objektivně není pochyb o nutnosti zásahu státu, odebrání dítěte je až krajní prostředek; 3) závažné, společensky výrazně škodlivé jednání pachatelů, kteří svým jednáním zasáhli do tělesné nebo psychické integrity dětí a zásadně tak ohrozili nebo poškodili jejich vývoj. Pouze v posledním případě je namístě trestní represe.

Nejčastěji je činnost pachatelů přečinu ohrožování výchovy spojena i s další trestnou činností (často sexuálního charakteru) nebo chování spočívá v hrubých nenávistných útocích a projevech vůči dítěti, ve svádění dítěte k trestné činnosti či poskytování alkoholu nebo drog. V některých případech jde také o zanedbávání povinné školní docházky.

Posuzované chování rodičů těmito typickým případy neodpovídá. Nedostatky v péči nebyly takového charakteru a intenzity, aby bylo nutno jejich jednání posoudit jako trestný čin. Nejvyšší soud proto zdůraznil význam principu *ultima ratio*.

K následkům nevyhovující výchovy na chlapce v podobě agresivního chování vůči vrstevníkům Nejvyšší soud uvedl, že jsou spíše přechodné. Nebylo by spravedlivé klást poruchu chování za vinu pouze stíhanému chování rodičů, jelikož je nereálné určit míru působení jednotlivých faktorů. Pěstounka chlapce uvedla, že nyní problémy ve škole s dětmi nemá, a dokonce si zde našel kamarády.

Nejvyšší soud nezohlednil vyjádření protistrany k dovolání

V rámci sporu o určení vlastnického práva k pozemkům Nejvyšší soud změnil rozhodnutí krajského soudu v neprospěch žalobce.[4] Přitom v odůvodnění uvedl, že se tento účastník k do-

volání nevyjádřil. Žalobce posléze podal ústavní stížnost, v níž namítal, že se k dovolání vyjádřil, nicméně jeho argumentace nebyla zohledněna. Nejvyšší soud s tímto nesouhlasil a uvedl, že podání zohlednil.

Ústavní soud zdůraznil, že právo na soudní ochranu má toliko procesní charakter a nezakládá nárok na konkrétní hmotněprávní výsledek. Podle Ústavního soudu v posuzované věci sice bylo dovolání žalobci doručeno, nebyl však vyzván, aby se k němu vyjádřil. Dříve než se žalobce vyjádřil, okresní soud spis odeslal Nejvyššímu soudu. Ústavní soud se neztotožnil s názorem Nejvyššího soudu, že zohlednil stěžovatelovu argumentaci, přitom odkázal na konkrétní body napadeného rozsudku, na základě kterých dovodil, že Nejvyšší soud k věcné argumentaci stěžovatele nepřihlédl. To mělo za důsledek porušení uvedeného základního práva. Postup Nejvyššího soudu byl v tomto ohledu svévolný. Ústavní soud také dospěl k závěru, že rozhodnutím Nejvyššího soudu došlo rovněž k porušení rovnosti účastníků a principu kontradiktornosti řízení.

Poznámky

- [1] Nález Ústavního soudu ze dne 25. února 2026 sp. zn. I. ÚS 1935/24.
- [2] Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 10. února 2026 sp. zn. 24 Cdo 3269/2025.
- [3] Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 4. března 2026 sp. zn. 7 Tdo 53/2026.
- [4] Nález Ústavního soudu ze dne 25. února 2026 sp. zn. I. ÚS 52/25.

Zdroje

- Nález Ústavního soudu ze dne 25. února 2026 sp. zn. I. ÚS 1935/24. Získáno z <https://nalus.usoud.cz/Search/ResultDetail.aspx?id=136187&pos=1&cnt=3&typ=result>.
- Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 10. února 2026 sp. zn. 24 Cdo 3269/2025. Získáno z: https://rozhodnuti.usoud.cz/Judikatura/judikatura_ns.nsf/WebSearch/8DE97B0DF46F104DC1258DB70052B31E?openDocument&Highlight=0.
- Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 4. března 2026 sp. zn. 7 Tdo 53/2026.
- Nález Ústavního soudu ze dne 25. února 2026 sp. zn. I. ÚS 52/25. Získáno z <https://nalus.usoud.cz/Search/ResultDetail.aspx?id=136180&pos=1&cnt=1&typ=result>.
- Nejvyšší soud: Empatický a vřelý přístup k dětem nelze vynucovat trestní represí (2026, březen 5). ČTK. Získáno z <https://www.ceskenoviny.cz/zpravy/2795057>.
- ÚS: Lidé s omezenou svéprávností musí mít možnost prokázat zlepšení (2026, březen 5). Advokátní deník. Získáno z <https://advokatnidenik.cz/2026/03/05/us-lide-s-omezenou-svepravnost-musi-mit-moznost-prokazat-zlepseni-schopnosti/>.
- Ústavní soud (březen, 2026). Při omezení ve svéprávnosti nelze jednotlivce připravit o možnost prokázat zlepšení svých schopností právně jednat [tisková zpráva]. Získáno z <https://www.usoud.cz/aktualne/pri-omezeni-ve-svepravnosti-nelze-jednotlivce-pripavit-o-moznost-prokazat-zlepseni-svych-schopnosti-pravne-jednat>.

Fotografie

- [1] Také Nejvyšší soud se zabýval úpravou omezení svéprávnosti. Jaro, rozkvetlá třešeň a Nejvyšší soud, autor: Jonáš Hodaň, 18. 4. 2024, zdroj: vlastní archiv autora.

Monitoring lidskoprávních publikací

Přehled aktuálních článků o lidských právech

Adéla Krejčířová

Vnitrostátní právo

Králík, L.: Revoluce v publikaci rozsudků. Právní rozhledy 5/2026.

Šebová, A.: Civilní řízení v digitální době: realita videokonferencí a elektronického spisu. Bulletin advokacie 3/2026.

Mezinárodní právo a právo Evropské unie

Dobrovolná, E.: K předběžné otázce Soudnímu dvoru EU týkající se „řízení o majetkových poměrech v manželství“. Právní rozhledy 4/2026.

Politologie, mezinárodní vztahy a zahraniční politika

Gol Qaderi, S., Jatmika, S. & Rafi Hammidi, M.: Forced Expulsion of Afghan Refugees from Iran after 2025 Strikes. Obrana a strategie 2/2025.

Krupa, J.: Who's to Blame? Elites and Enemies in Political Party Manifestos – The Case of Poland

(2001–2023). Czech Journal of Political Science 1/2026.

Nakamura, H. R. & Ström, P.: How Geoeconomics Advances Geopolitical Cooperation: The Case of EU-Japan Relations. Czech Journal of International Relations 3/2025.

Sarı, D., Kutěj, L. & Stodola, P.: Türkiye's Foreign Policy Toward Russia in the Syrian Civil War. Obrana a strategie 2/2025.

Svatoň, P.: Hvězdy, pruhy a importní clo: Historická podmíněnost amerického protekcionismu v éře Donalda Trumpa. Mezinárodní politika 2/2025.

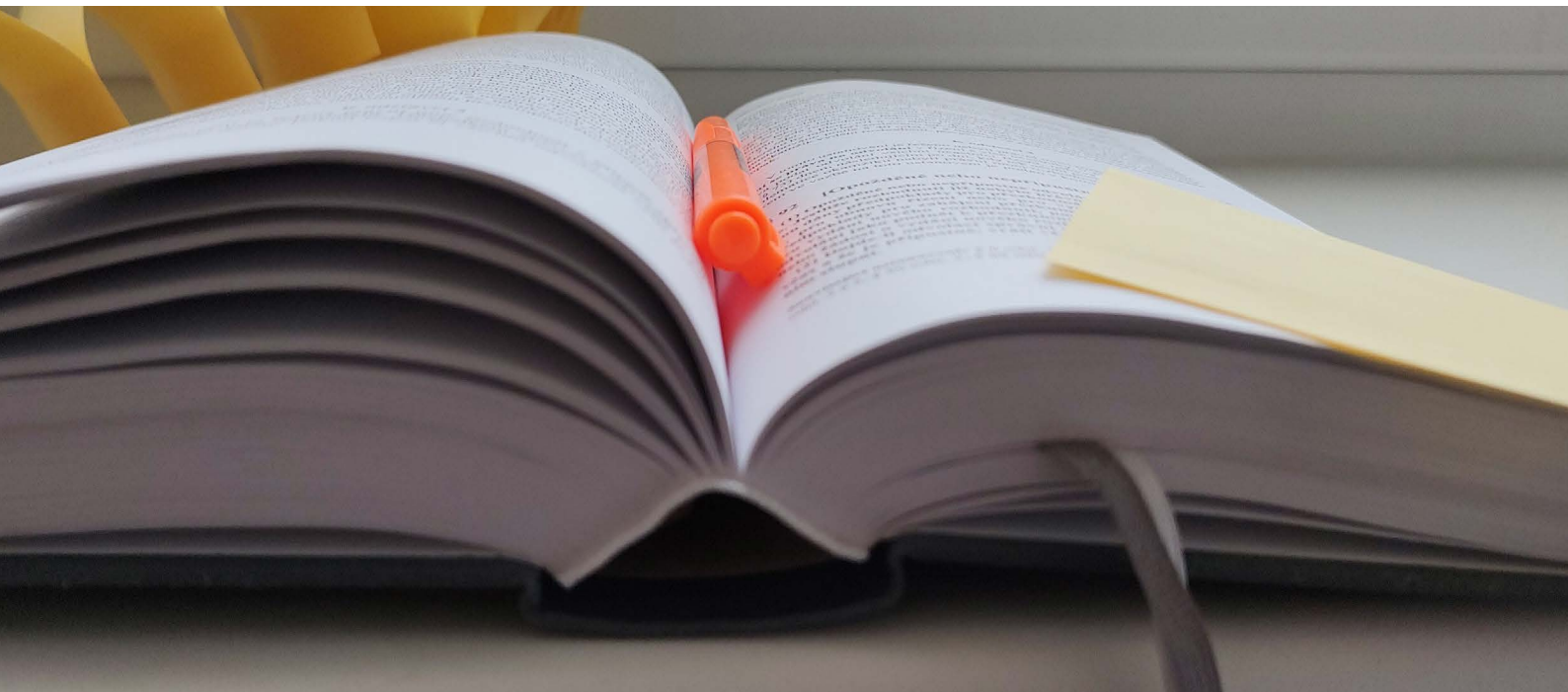
Voda, P.: A Wolf without Teeth: Electoral Manifestos of the Populist Radical Right Party SPD in the Czech Local Elections. Czech Journal of Political Science 1/2026.

Wintr, J.: Prameny parlamentního práva jako prostředek řešení konfliktů mezi parlamentní menšinou a parlamentní většinou. Jurisprudence 1/2026.

Fotografie

[1] Ilustrační fotografie. Právní literatura (2), autor Jakub Dubják, 6. 8. 2025, upraveno: oříznuto.

[Ilustrační fotografie \[1\]](#)

Redakce Bulletinu

1) Mezinárodní trestní spravedlnost

Vedoucí sekce:

Mgr. Nikola Burdová

Nikola vystudovala Právnickou fakultu na Karlově univerzitě v Praze. Vedle lidských práv se zajímá o mezinárodní humanitární právo nebo také o právo trestní. V minulosti se věnovala například dobrovolnictví pro Amnesty International a zúčastnila se stáže v neziskové organizaci zaměřující se na uprchlické a azylové právo. Momentálně pracuje v advokátní kanceláři.

Mgr. Klára Popelková

Klára je studentkou Právnické fakulty Masarykovy univerzity v Brně a během studia ji nejvíce oslovilo mezinárodní trestní právo, kterému by se chtěla věnovat i nadále. Absolvovala zahraniční studijní pobyt ve Slovinsku se zaměřením na srovnávací ústavní a mezinárodní právo. Ve volném čase byste ji nejčastěji potkali při sportu, na horách nebo při cestování s batohem na zádech.

Stážisté:

Bc. Lucie Bartáková: Lucie studuje poslední ročník oboru Právo a právní věda na Západočeské univerzitě v Plzni. Na studium navázala po absolvování bakalářského programu Právo v podnikání. Zajímá se o mezinárodní právo veřejné, zejména o mezinárodní trestní soudnictví a válečné právo. Ve volném čase ráda cestuje, píše knihy a poslouchá hudbu.

Lucie Pirklová: Lucie je studentkou pátého ročníku oboru Právo a právní věda na Univerzitě Karlově. Zajímá se o témata mezinárodního trestního a humanitárního práva, což dále prohloubila její stáž u Služby kriminální policie a vyšetřování ČR a dobrovolnictví pro organizaci UNICEF. Mezi její největší koníčky patří cestování a pečení.

Karolína Nešpůrková: Karolína je studentkou 3. Ročníku právnické fakulty Univerzity Karlovy. Absolvovala studijní stáž ve Velké Británii na

Northumbrijské univerzitě, kde se začala věnovat mezinárodnímu trestnímu právu. Momentálně pracuje v advokátní kanceláři se zaměřením na právo AI. Mezi její koníčky se řadí sport, cestování a čtení.

2) Evropský systém ochrany LP

Vedoucí sekce:

Mgr. Tomáš Opat

Tomáš vystudoval Právnickou fakultu Univerzity Karlovy, kde se věnoval především mezinárodnímu právu a lidským právům. Po škole nastoupil na stáž v NATO, kde působil v sekci politického plánování kanceláře generálního tajemníka. V současné době pracuje jako parlamentní asistent v Evropském parlamentu, kde se věnuje především otázkám týkajícím se výborů pro zahraniční vměšování a dezinformace a pro kulturu a vzdělávání.

Eliška Andrš, BA, MPhil

Eliška vystudovala právo na University of Cambridge a University of Oxford, přičemž na druhé jmenované se zabývala především právem na ochranu osobních údajů. Následně získala zkušenosti v oblasti GDPR a ochrany lidských práv a v současné době pracuje na právním komentáři ohledně EU AI Act pro Institute for Law and AI.

Stážisté:

Adéla Krejčířová: Adéla je studentkou třetího ročníku Právnické fakulty MUNI. Pomvěduje na Ústavu pro otázky soudnictví. Její oblastí zájmu jsou lidská práva a práva LGBTQI+ lidí. V květnu absolvovala kurz v Lyonu, který se zabýval právy queer lidí. Minulý rok dobrovolničila v Lize lidských práv. Ve volném čase čte fantasy knížky nebo háčkuje.

Anna Slezáková: Anna studuje čtvrtý ročník Právnické fakulty Univerzity Karlovy. Absolvovala stáž v Kanceláři vládního zmocněnce pro zastupování ČR před ESLP a na Odboru lidských práv a transformační politiky Ministerstva zahraničních věcí. Nejvíc ji zajímají témata právních, bioetiky a migrace.

Kryštof Urban: Kryštof je student 5. ročníku Právnické fakulty ZČU v Plzni. Absolvoval zahraniční pobyty ve Francii a Německu. Třetím rokem se věnuje obchodnímu a insolvenčnímu právu v přední české advokátní kanceláři. Dlouhodobě ho zajímají lidská práva, přičemž aktuálně se zaměřuje zejména na otázky náboženské svobody. Ve volném čase se věnuje triatlonu.

3) Mezinárodní politika, byznys a LP

Vedoucí sekce:

Mgr. Bc. Michaela Luzio Stenzel

Michaela vystudovala Právnickou fakultu Masarykovy univerzity a současně Mezinárodní vztahy a Evropská studia. Zajímá se o mezinárodní politiku, lidská práva a problematiku aplikace mezinárodního práva v kyberprostoru. Absolvovala stáže na Velvyslanectví ČR v Římě a Stálé misi ČR při OSN v New Yorku. Po dokončení studií působila jako OSN Dobrovolnice při Úřadu OSN pro drogy a kriminalitu v Sarajevu.

Mgr. Radek Tesař

Radek vystudoval Právnickou fakultu Masarykovy univerzity. Záhy po dokončení studia nastoupil jako stážista na Ústavní soud do týmu profesora Wintra. V současnosti již jako asistent působí v týmu místopředsedkyně Ústavního soudu profesorky Ronovské. Zajímá se o problematiku civilního práva procesního, a to zejména o insolvenční právo. Téměř tři roky pracoval v kanceláři insolvenčních správců, odkud se přesunul na praxi na insolvenční úsek ke Krajskému soudu v Brně.

Stážisté:

Madlen Seibertová: Madlen studuje třetím rokem obor Mezinárodní vztahy na Fakultě sociálních studií Masarykovy univerzity. Nejvíce se zajímá o postkomunistický prostor a Blízký a Střední východ, a to v kontextu lidských a potažmo ženských práv. Je studentskou redaktorkou univerzitního magazínu. Nejráději tráví volný čas na horách, jízdou na kole nebo četbou.

Kristýna Sýkorová: Kristýna studuje mezinárodní vztahy a politologii na CEVRO Univerzitě a zároveň postgraduální program MPA na Diplomatické akademii. Věnuje se tématům lidských práv, duševního zdraví a ESG, kterým se prakticky přibližuje skrze stáže ve Změně k lepšímu, Škole lidských práv i tvorbou metodických materiálů.

Tobiáš Ševčík: Tobiáš studuje Právo a právní vědu na Právnické fakultě Masarykovy univerzity. Středem jeho zájmu jsou ústavní právo a lidská práva. Působil jako pomocná vědecká síla na katedře ústavního práva a politologie, dříve též překládal. Ve volném čase rád čte, vaří a učí se jazyky. S šálkem ranní kávy nebo čaje je mu hned lépe.

Klára Čepičková: Klára studuje třetí ročník Právnické fakulty Masarykovy univerzity. Je členkou univerzitního týmu pro lidskoprávní Helga Pedersen Moot Court a pomvěduje na Ústavu pro otázky soudnictví. Nejvíce ji zajímá problematika genderově podmíněného násilí a sociálních rozdílů ve společnosti. Ve volném čase tancuje dancehall a čte.

BLOG NA WEBU CENTRA

Věděli jste, že na Blogu Centra jsou další krátké články o lidskoprávních tématech? Podívejte se zde.

Více na www.centrumlidskaprava.cz

4) Česká republika a lidská práva

Vedoucí sekce:

Mgr. Lívia Ivánková

Lívia je absolventkou Právnické fakulty Masarykovy univerzity, kde se již během studia začala odborně věnovat problematice lidských práv. Své profesní působení spojila s Nejvyšším soudem, na němž nejprve pracovala jako poradkyně pro otázky evropského práva a následně vedla oddělení analytiky a srovnávacího práva. Ve své práci se dlouhodobě zaměřuje na evropský systém ochrany lidských práv a právo Evropské unie. Odborné zkušenosti si rozšířila také během stáže u Evropského soudu pro lidská práva.

Stážisté:

Ondřej Kučera: Ondřej studuje na Masarykově univerzitě druhým rokem Právnickou fakultu a prvním rokem obor politologie na Fakultě sociálních studií. Nejvíce ho zajímají ústavní právo a lidská práva. Ve svém volném čase rád cvičí karate, kouká na seriály nebo čte knížky.

Jonáš Hodaň: Jonáš je studentem posledního ročníku na Právnické fakultě Masarykovy univerzity. Absolvoval stáže na Nejvyšším soudě v rámci věcněprávního senátu a na Ústavním soudě v týmu profesorky Ronovské. Předtím pracoval v advokátní kanceláři. Zajímá se především o civilní právo procesní, a to zejména o problematiku opravných prostředků.

Mgr. Gabriela Grünová: Gabriela absolvovala Prf MUNI a nyní je advokátní koncipientkou. V rámci svého studia i praxe se věnovala oblasti domácího násilí, institutu ombudsmana, životního prostředí a zajímá se i o otázky genderové rovnosti. Pletací jehlice u postele, doutnající santalové dřevo nebo kurz sítotisku u ní není nic neobvyklého.

www.centrumlidskaprava.cz

Centrum
pro lidská práva
a demokracii

Bulletin vydává Centrum pro lidská práva a demokracii

e-mail info@centrumlidskaprava.cz | web www.centrumlidskaprava.cz

Redakční rada Nikola Burdová, Klára Popelková, Eliška Andrš, Tomáš Opat, Michaela Stenzelová, Lívia Ivánková, Pavel Doubek, Koordinátor sekce téma Pavel Doubek,

Kontakt na editora info@centrumlidskaprava.cz, Sazba Jakub Dubják | ISSN 1804-2392.